

Financiranje razvoja grada Gospića europskim novcem

Grgurić, Ela

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:852781>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova
Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
MENADŽMENT

Ela Grgurić

Financiranje grada Gospića europskim novcem

Diplomski rad

Šibenik, 2021.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
MENADŽMENT

Financiranje grada Gospića europskim novcem
Diplomski rad

Kolegij: Upravljanje EU projektima

Mentor: dr. sc. Domagoja Buljan Barbača, prof. v. š. u t. z.

Student: Ela Grgurić

Matični broj studenta: 1219052392

Šibenik, srpanj, 2021.

Financiranje grada Gospića europskim novcem

Ela Grgurić

egrguric9@gmail.com

Europska unija predstavlja velesilu na području Europe, sa svojim članicama radi na razvoju i boljitku integracije. Razvojem EU i pridruživanjem novih država članica s godinama dolazi do razvoja i institucija EU-a za lakše upravljanje integracijom. Uključivanjem novih država, pa i Hrvatske 2013. godine otvaraju se vrata za iskorištavanje, ne samo pretpristupnih fondova već svih fondova Europske unije i mogućnosti za razvoj države i njezinih gradova te žitelja istih. Poticanje na razvoj od strane EU-a preko njezinih fondova i operativnih programa gradovima daje razne mogućnosti za napredak i boljitak. Isto tako grad Gospić povlačenjem sredstava fondova pokušava svojim građanima osigurati svijetlu budućnost grada te potaknuti razvoj u segmentima i djelatnostima kojima treba pomoć, ali i ljudima koji je isto tako trebaju. Provođenjem projekata na području grada pokušava se u što boljem načinu iskoristiti europska sredstva kako bi građanima bio pružen razvijeniji grad sa svijetlom budućnošću koji pruža mjesta za napredovanje i bolju budućnost te razvoj segmenata i djelatnosti koje se nalaze u gradu Gospiću.

(54 stranica / 4 slike / 6 tablica / 34 literaturnih navoda / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u digitalnom repozitoriju Knjižnice Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: Europska unija, EU, fondovi, grad Gospić

Mentor(ica): dr. sc. Domagoja Buljan Barbača, prof. v. š. u t. z.

Rad je prihvaćen za obranu dana:

BASIC DOCUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik

Graduation Thesis

Department of Management

Professional Undergraduate/Graduate Studies of Management

Financing the city of Gospić with European money

Ela Grgurić

egrguric9@gmail.com

The European Union is a superpower in Europe, working with its members to develop and improve integration. With the development of the EU and the accession of new member states, the EU institutions and institutions for easier management of integration have been developing over the years. The inclusion of new countries, including Croatia in 2013, opens the door for the use of not only pre-accession funds but all European Union funds and opportunities for the development of the country and its cities and their inhabitants. Encouraging development by the EU through its funds and operational programs gives cities various opportunities for progress and prosperity. Also, by withdrawing funds, the city of Gospić is trying to provide its citizens with a bright future for the city and encourage development in segments and activities that need help, but also people who also need it. The implementation of projects in the city is trying to make the best use of European funds to provide citizens with a more developed city with a bright future that provides places for progress and a better future and development of segments and activities located in the city of Gospić.

(54 pages / 4 figures / 6 tables / 34 references / original in Croatian language)

Thesis deposited in Polytechnic of Šibenik Library digital repository

Keywords: European Union, EU, funds, city of Gospić

Supervisor: dr. sc. Domagoja Buljan Barbača, prof. v. š. u t. z.

Paper accepted:

Sadržaj

1.	Uvod	1
2.	Nastanak i povijest Europske unije.....	2
2.1.	Institucije Europske unije	4
2.2.	Republika Hrvatska i Europska unija	7
3.	Fondovi Europske unije	9
3.2.	Europski socijalni fond plus (European social fund- ESF+)	11
3.3.	Kohezijski fond (Cohesion fund – CF)	12
3.4.	Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (European maritime and fisheries fund EMFF)	14
3.5.	Europski fond za regionalni razvoj (European regional development fund – ERDF).....	15
3.6.	Europski fond za jamstva u poljoprivredi (European regional development fund – ERDF)..	16
3.7.	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (Agricultural fund for rural development - EAFRD)16	
3.8.	Fondovi europske unije u proračunskom razdoblju 2014-2020.....	17
3.8.1.	Europski socijalni fond (European Social Fund - ESF).....	19
3.8.2.	Kohezijski fond (Cohesion Fund - CF)	20
3.8.3.	Europski fond za regionalni razvoj (European regional development fund - ERDF)	21
3.8.4.	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (European Agricultural Fund for Rural Development - EAFRD)	21
3.8.5.	Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (European Maritime and Fisheries Fund - EMFF)	22
4.	Programi Europske unije	24
5.	Strateški dokumenti	27
5.1.	Zajednički strateški okvir	27
5.2.	Sporazum o partnerstvu.....	27
5.3.	Strategija Europa 2020	29
5.4.	Operativni programi Europske unije	30
5.4.1.	Operativni programi u Hrvatskoj kroz razdoblje 2014.-2020.....	31
6.	Grad Gospić i Europska unija.....	39
6.1.	Grad Gospić	39
6.2.	Korištenje fondova i projekti na području grada Gospića	40
6.2.1.	Projekt: „Zapošljavanje žena na području grada Gospića“	40
6.2.2.	Projekt: „Korak prema jednakosti“.....	41
6.2.3.	Projekt: “Projekt razvoja infrastrukture širokopojsnog pristupa za područje Grada Gospića, Grada Otočca i Općine Plitvička Jezera (PRŠI)”	42
6.2.4.	Projekt: “Izgradnja trga Nikole Tesle”	43
6.2.5.	Komunalni projekti na području grada Gospića	44

6.2.6.	Projekt: „In-Lo-Re“	46
6.2.7.	Projekt: “Odškrinimo vrata zapošljavanju”	46
6.2.8.	Projekt: “Okreni list”	47
6.2.9.	Projekt: „Za grad sa smiješkom“	47
6.2.10.	Projekti za boljitak djece na području grada Gospića	48
6.3.	Utjecaj korištenja europskih sredstava u gradu Gospiću	50
7.	Zaključak	51
	Literatura	52
	Popis slika i tablica	54

1. Uvod

Europska unija predstavlja integraciju na području Europe koja sa svojim članicama radi na zajedničkoj politici, ciljevima i strateškim odlukama kako bi cjelokupna unija sa svojim članicama doživjela pomak te razvoj. Iskorištavanjem europskih sredstava odnosno njihovim fondovima te operativnim programima koji proizlaze iz istih unija svojim članicama omogućava razvoj sufinanciranjem projekata na koje se prijavljuju s ciljem razvoja svojih država, regija, lokalnih i područnih samouprava. Ciljevi EU-a su ciljevi i država, glas građana dolazi do europskih institucija te se tako države sa svojim građanima uključuju u procese unije te odlučivanje. Boljitak koji proizlazi iz europskog financiranja prenosi se i u gradove te se projekti koji se odvijaju u njima prate, vežu jedan za drugoga te potpomažu, što ljudima u gradu, što samom gradu u njegovom razvoju.

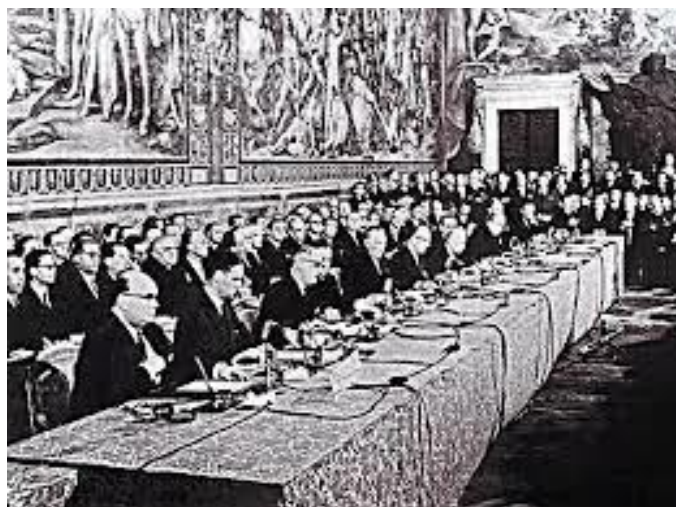
Ovaj rad podijeljen je u 4 dijela: u prvom dijelu pojašnjen je nastanak Europske unije te povijest iste, kako je došlo do same integracije te raznih ugovora koji su u to bili uključeni, nakon toga objašnjene su institucije Europske unije te njihove zadaće i oblasti te naposljetku proces ulaska te sami ulazak Hrvatske u Europsku uniju te suradnja prije i nakon ulaska RH u integraciju. Drugi dio rada odnosi se na fondove Europske unije, pojašnjeni su i nabrojani fondovi programskog razdoblja 2014.-2020. dakle proteklog razdoblja koje je završilo prošle godine te fondovi programskog razdoblja 2021.-2027 razdoblja u koje smo tek ušli i u kojem će se napredovati kroz nove projekte, operativne programe, fondove i politike. Treći dio rada bavi se tematikom programa koje postoje u Europskoj uniji, prikazani su i operativni programi te iskorištavanje na području Hrvatske, objašnjeni su te prikazani kroz koje fondove se provlače i kako se nadopunjuju osim toga prikazani su najbitnijih strateških dokumenti koji se nalaze u integraciji te po kojem djeluje unija sa svojim državama članicama. Posljednji, četvrti dio rada odnosi se na grad Gospić, pojedinosti o samom gradu, stanje i korištenje fondova i operativnih programa u gradu te utjecaj istih. Prikazani su projekti koji se odvijaju te oni koji su zaključeni i završeni na području grada.

2. Nastanak i povijest Europske unije

Ovako velika integracija nastaje udruživanjem koji je bio odgovor na ratove poput Drugog svjetskog rata, cilj je bio zaustavljanje krvoprolića na području Europe. Cjelokupna integracija kreće nakon 2. svjetskog rata. I prije ratova je bilo raznih ideja o ujedinjenju i integriranju unutar Europe no zbog ratnih stanja, sukoba i konflikta tek na koncu 2. svjetskog rata se otvara ta mogućnost no uvijek uz određene nesuglasice i nastavke konflikta između pojedinih država, političara i ideologija. Prvo udruživanje, odnosno pokušaj smanjenja konflikata među državama Europe, očituje se u osnutku „Vijeća Europe“ te Europski sud za ljudska prava. Vijeće je tada prema Mintas-Hodak (2004, str 9.) predstavljalo „međudržavnu organizaciju koja nema nikakvih supernacionalnih elemenata, tj. Neposrednih izvršnih ovlasti u državama članicama“. To naravno ne odgovara svima, bilo je onih koji su željeli brzu promjenu na tlu Europe, ali i ostalih koji su znali da promjena treba doći polako. U isto vrijeme, kako je već napomenuto, uz Vijeće osnovao se i međunarodni sud koji je dosuđivao o povredama prava unutar država članica.

Nakon toga sve započinje dobro poznatim ugovorom u Parizu, 1951. godine. kada nastaje Europska zajednica za ugljen i čelik¹ (EZUČ). „Osnivanje EZUČ-a samo je po sebi bilo malen, ali značajan korak, s obzirom na to da je to bio prvi put da su europske vlade prenijele značajne ovlasti na neku nadnacionalnu organizaciju. Organizaciji je omogućeno da smanjuje tarifne prepreke, ukida subvencije, fiksira cijene te prikuplja novac nametanjem pristojbi na proizvodnju ugljena i čelika, a posao joj je olakšala carinska unija zemalja Beneluksa (osnovana 1948. godine) koja je postavila temelje za njezin budući rad. Premda EZUČ nije ostvario mnoge od svojih ciljeva (posebice stvaranje jedinstvenog tržišta ugljena i čelika), treba imati na umu da je ova organizacija stvorena kako bi dokazala da je integracija izvediva, što je uistinu i postigla.“ (McCormick, 2011).

Slika 1. Potpisivanje ugovora u Parizu

Izvor: <https://hr.qarkuberat.net/1683-birth-of-the-eeec-treaty-of-rome-1957.html>

¹ Engl. European Coal and Steel Community- ECSC

Cilj Europske zajednice za ugljen i čelik predstavlja međunarodnu suradnju između država osnivačica, odnosno Francuske, Italije, Luksemburga, Njemačke, Belgije i Nizozemske, a za prvog povjerenika predstavljen je Jean Monnet. No želja za integracijom postala je još veća prema McCormicku (2011) potpisivanjem Rimskih ugovora nastaje Europska ekonomska zajednica² (EEZ), a drugim ugovorom Europska zajednica za atomsku energiju.³ Uz njih se stvara i Parlamentarna skupština koja se naposljetku preimenovala u „Europski parlament“. EEZ obavezao je potpisnice da stvore jedinstveno tržište putem uklanjanja prepreka internoj trgovini, uvođenjem zajedničke tarife te smanjenjem prepreka za kretanje ljudi, kapitala roba i usluga između članica. Uz to i stvaranje poljoprivredne i prometne politike te Europskog socijalnog fonda te investicijske banke. U drugu ruku, EURATOM se trebao ponajviše fokusirati na istraživački rad te nije bio glavni akter u integraciji. Mintas-Hodak (2004) dodaje se „u 70-im i 80-im godinama udvostručila broj članica. 1973.g. ušle u članstvo Velika Britanija, Danska i Irska, 1981.g. Grčka, a 1986. g. Španjolska i Portugal. To je bio najpouzdaniji pokazatelj da je proces europskog integriranja na dobrom putu.“

Sve se prelomilo kada je došlo do summita u Maastrichtu, prethodilo je lomljenje SSSR-a odnosno raspad istog te Istočnog bloka (raspad komunizma), nakon toga, ali i ujedinjenje Njemačke nakon završetka Hladnog rata. Sve to ostavlja veliki broj država koje se pokušavaju pronaći, a koje se nalaze na teritoriju Europe. „Konačni ishod bio je ugovor o Europskoj uniji, koji je dogovoren na sastanku Europskog vijeća u Maastrichtu u prosincu 1991. i koji su u veljači 1992. potpisali ministri vanjskih poslova i ekonomije država članica zajednice.“ Ugovorom o Europskoj uniji, nadležnost Unije dijelila se na tri područja (stupa): Prvi stup obuhvaćao je tri Zajednice: Europsku zajednicu za ugljen i čelik, Europsku ekonomsku zajednicu i Europsku zajednicu za atomsku energiju te jedinstveno tržište i jedinstvenu valutu. Drugi stup se odnosio na Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, a treći stup na Suradnju u pravosuđu i unutarnjim poslovima odnosno suradnju policije i pravosudnih tijela u kaznenim pitanjima. Također, u 90-tima dolazi do četvrtog vala proširenja koji uključuje Austriju, Finsku i Švedsku, a nadležnost Europske unije širi se na nova područja.⁴ Dolazi do potpisivanja ugovora u Schengenu koji nakon tog trenutka svim potpisnicama daje pravo neometanog putovanja u zemlje na području integracije. Čak deset novih članica ulazi u EU 2004. te još Bugarska i Rumunjska 2007., čime nestaje politički jaz između istoka i zapada Europe. Financijska kriza pogađa svjetsko gospodarstvo u rujnu 2008. Nakon ratifikacije u svim državama članicama Lisabonski ugovor stupa na snagu 2009. Njime su omogućene moderne institucije i učinkovitije metode rada u EU-u.⁵ 2010 dolazi do velike gospodarske krize koja se očituje strategijama poput Europa 2020 koja će nadalje biti objašnjena. Europa je teško pogođena svjetskom gospodarskom krizom. EU pomaže pojedinim zemljama da se suoče s poteškoćama i uspostavlja „bankovnu uniju“ radi uspostave sigurnijeg i pouzdanijeg bankarskog sektora.⁶ Sve do dana današnjeg, ulaskom članica te čak i izlaskom uspostavlja se velika integracija koja radi na dobrobiti građana Europske unije, ali i onima koji će to tek

² Engl. European Economic Community- EEC

³ Engl. European Atomic Energy Community- EURATOM

⁴ <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/o-europskoj-uniji/iz-povijesti/> dostupno online, 17.3.2021.

⁵ https://europa.eu/european-union/about-eu/history_hr dostupno online, 17.3.2021.

⁶ https://europa.eu/european-union/about-eu/history_hr dostupno online, 17.3.2021.

postati, poput izbjeglica koji utočište od svojih ratom pogođenih zemalja traže upravo na području EU. Razvila se u veliku i moćnu integraciju te sa svojim članicama razvija zajedničke politike i strategije kako bi budućnost bila svjetlija te kako bi postala upravo vrlo povezana integracija različitih zemalja, ali istih želja.

2.1. Institucije Europske unije

Institucije predstavljaju okosnicu države odnosno u ovom slučaju unije, sučeljavaju se s problemima unutar određenog društva ili pak kao pravne osobe rješavaju situacije ili obavljaju dužnost unutar pojedinih djelatnosti poput zdravstva, prosvjete, znanosti i tome slično. One su dakle nositelji unutar države, unije. Prema McCormicku (2011.) primjerice, neki smatraju da se EU može najbolje okarakterizirati terminima kao što su višerazinsko upravljanje (engl. multilevel governance) te da ju je najispravnije doživjeti kao moćnu međunarodnu organizaciju. Drugi pak smatraju kako je razumnije proučavati Europsku uniju kao punopravni politički sustav, sa svojim izvršnim, zakonodavnim i sudbenim funkcijama. U jedinstvenome institucionalnom ustroju EU-a:⁷

- opće prioritete EU-a određuje Europsko vijeće, na čijim se zasjedanjima sastaju nacionalni čelnici i čelnici EU-a
- izravno izabrani zastupnici zastupaju europske građane u Europskome parlamentu
- interese EU-a kao cjeline promiče Europska komisija, čije članove imenuju nacionalne vlade
- interese vlastitih zemalja vlade brane u Vijeću Europske unije.

Europsko vijeće (engl. *European Council*) predstavlja ne zakonodavnu instituciju, dakle nema doticaja s donošenjem zakona. Ono se bavi usmjeravanjem Europske unije, odnosno određuje opći smjer djelovanja unije. Osim usmjeravanja bavi se pravcem integriranja u ekonomskom smislu, vanjskom politikom te reformama, novim zahtjevima za članstvo i slično. McCormick predstavlja Vijeće više kao proces ili forum negoli formalna institucija (premda bi prema ustavu trebalo postati punopravnom institucijom), a čine ga šefovi vlada ili država članica EU-a, njihovi ministri vanjskih poslova te predsjednik i potpredsjednik Komisije. Kesner Škreb (2007.) objašnjava da Vijeće nema formalnu ulogu u zakonodavnom procesu, ali se sastoji od čelnika država članica te predstavlja najutjecajnije tijelo u procesu odlučivanja unutar Europske unije.

Vijeće Europske unije (engl. *Council of the European Union*), Vijeće ministara ili Vijeće, sastoji se od ministara država članica Europske unije. Prema McCormicku (2011) ono predstavlja najvažnije tijelo Europske unije za donošenje odluka, nadležno je za koordinaciju glavnih politika EU-a, glavni je predstavnik nacionalnih interesa, te ga mnogi smatraju

⁷ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_hr#druge-institucije-i-tijela-eu-a dostupno online, 21.6.2021.

najmoćnijom institucijom EU-a. Naime Vijeće ministara zapravo ima zadnju riječ, oni donose konačne odluke. Njihova je zadaća da zajedno s Europskim parlamentom pregovaraju o zakonodavstvu te isti i donose, koordiniraju, razvijaju politike (vanjsku i sigurnosnu), donosi proračun te sklapa sporazume. Nazivaju ga i vijećem s bezbroj lica; Mintas-Hodak objašnjava posebnost Vijeća EU-a ogleda se i u neobičnom sastavu. Pravno gledajući, Vijeće je jedno jedinstveno tijelo, a u stvarnosti se sastoji od više vijeća. Naime, ministarski sastav Vijeća EU-a se mijenja ovisno o temi o kojoj se raspravlja. Različite teme zahtijevaju različite ministre te se sastav mijenja ovisno o temi koja će biti aktualna.

Europski parlament⁸ (engl. *European Parliament*) predstavlja instituciju Europske unije koju izabiru države članice, odnosno građani istih. Nadležnosti EP-a nalaze se u tri glavna područja rada⁹: zakonodavno (donošenje propisa(uz Vijeće EU-a)na temelju prijedloga Europske komisije, odlučuje o međunarodnim sporazumima, odlučuje o proširenjima te preispituje programa rada Komisije te istu poziva na predlaganje zakonodavnih akti.), nadzorno (demokratski nadzor nad institucijama EU, izabire predsjednika Komisije te isto odobrava kao tijelo (ima pravo na izglasavanje nepovjerenja) odobrava izvršenje proračuna EU, razmatra predstavke građana te pokreće istrage, suradnja s ESB-om¹⁰ (monetarna politika), postavlja pitanja Komisiji i Vijeću te je promatrač izbora.) te proračunsko (zajedno s Vijećem odlučuje o proračunu EU-a te odobrava dugoročni proračun EU-a (višegodišnji financijski okvir)). Članove parlamenta kako je već navedeno biraju građani država članica Europske unije, njih točnije 750 te jednog predsjednika, no nakon izlaska Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije maksimalan broj zastupnika je spao na 704 i naravno +1 predsjednik.¹¹ Osim navedenog EP predstavlja i višejezičnu skupštinu zbog raznovrsnosti jezika unutar same EU i država članica, a sami broj zastupnika pojedine države članice predstavlja broj stanovništva istih te je izračunat na principu načela opadajuće proporcionalnosti.¹² Dakle svakoj zemlji daje priliku, isključuje problem malih zemalja te minimalno daje 6 zastupnika i najmanjim zemljama članicama, a države s velikim brojem stanovnika ne mogu preći više od 96 zastupnika.

Europska komisija¹³ (engl. *European Commission*) prema Kesner-Škreb (2007) predstavlja političko tijelo koje za zadaću ima predstavljati interese cjelokupne Europske unije, te predstavlja i samo središte institucijske strukture integracije. Ima tri glavne zadaće: predlaže zakone i propise Parlamentu i Vijeću EU, provodi politike EU te, u suradnji s Europskim sudom, osigurava provođenje europskih zakona. Broj članova komisije jednak je broju članica Europske unije; komisija se sastoji od 28 povjerenika, po jedan iz svake države članice, a na čelu je predsjednik Komisije. Sama Komisija promiče i provodi politike unije, zakonodavne

⁸ Skraćeno EP

⁹ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_hr, dostupno online, 21.6.2021

¹⁰ Europska središnja banka

¹¹ https://www.europarl.europa.eu/pdf/divers/HR_EP%20brochure.pdf dostupno online, 21.6.2021

¹² Načelo kojim se uređuje da broj zastupničkih mjesta u Europskome parlamentu svake države članice mora varirati u skladu s njezinim brojem stanovnika tako da svaki zastupnik iz države članice s većim brojem stanovnika predstavlja više građana od zastupnika iz države članice s manjim brojem stanovnika, ali također da ni jedna država članica s manjim brojem stanovnika nema više zastupničkih mjesta od države članice s većim brojem stanovnika (<http://struna.ihji.hr/naziv/nacelo-opadajuce-proporcionalnosti/11432/> dostupno online, 21.6.2021)

¹³ Skraćeno-EK

postupke te predstavlja izvršni organ EU (iako se izvršavanje politika Europske unije velikom većinom prepušta organima država članica). Jedna od važnih uloga je očuvanje poretka koji je uspostavljen ugovorima, osim toga nadzire države članice te u krajnjem slučaju ima mogućnosti pokrenuti postupak pred Sudom pravde ako se krše određeni dogovori. Sama komisija je podijeljena na veliki broj uprava i ureda koje se dijele prema politikama za koje su zadužene. EK predstavlja „najeuropskiju“ instituciju Europske unije jer najbolje odražava naddržavni karakter koji unija ima; njezini članovi ne predstavljaju svoje države već promiču interese cjelokupne integracije.¹⁴

Sud Europske Unije ili Sud pravde Europskih zajednica (engl. *European Court of Justice*) predstavlja isto što i sudovi u državama, samo što ovdje on posreduje između članica, ne pojedinaca. Prema Kesner-Škreb (2007) ono predstavlja tijelo je koje je jedini ovlašteni tumač osnivačkih ugovora. Osim toga, njegova je zadaća rješavanje sporova između država članica, između EU i država članica, između institucija EU, te između pojedinaca i EU. Sud Europske unije tumači pravo EU-a kako bi se osigurala njegova ujednačena primjena u svim državama članicama EU-a te rješava pravne sporove između nacionalnih vlada i institucija EU-a. Uz to, u određenim se okolnostima pojedinci, poduzeća ili organizacije mogu obratiti Sudu kako bi pokrenuli postupak protiv neke od institucija EU-a ako smatraju da je povrijedila njihova prava.¹⁵ Sačinjavaju ga dva suda; sud i opći sud, sud se sastoji od po jednog sudca iz svake zemlje Europske unije 11 nezavisnih odvjetnika, dok se opći sud sastoji od po dva sudca iz svake zemlje članice Europske integracije.

Europska središnja banka¹⁶ bavi se upravljanjem valute Europske unije, eurom, osim toga i monetarnom politikom te gospodarskom politikom unutar integracije. Zadaća joj je kao i svake banke, održavati stabilnost cijena i radnih mjesta, osim toga i otvaranje novih radnih mjesta te poticanje gospodarskog rasta. ESB surađuje s nacionalnim središnjim bankama svih država članica EU-a. Oni zajedno čine Europski sustav središnjih banaka.¹⁷ Prema McCormicku (2011) ESB zahvaljujući zamjeni nacionalnih valuta eurom, igra važnu ulogu u životima Europljana.

Europski revizorski sud¹⁸ bavi se ispravnošću financija Europske unije, te čuvar građana odnosno financija građanstva EU-a. Kao neovisni vanjski revizor EU-a Europski revizorski sud štiti interese poreznih obveznika EU-a. Nema zakonske ovlasti, već pridonosi unaprjeđivanju načina na koji Europska komisija upravlja proračunom EU-a i izvješćuje o financijama EU-a.¹⁹ Sastoji se od po jednog pojedinca iz zemalja članica integracije.

¹⁴ <https://www.eu-projekti.info/europska-unija/tijela-europske-unije/#> dostupno online, 22.6.2021.

¹⁵ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_hr dostupno online, 24.6.2021.

¹⁶ Skraćeno ESB

¹⁷ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_hr dostupno online, 24.6.2021.

¹⁸ Skraćeno-ERS

¹⁹ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_hr dostupno online, 24. 6. 2021.

2.2. Republika Hrvatska i Europska unija

Hrvatska je kroz bivšu Jugoslaviju imala doticaja, s tada, Europskom Zajednicom (EZ) no tek nakon raspada Hrvatska kao veliki cilj ima uključivanje i sjedinjenje s EZ. „Strateški dugoročni gospodarski i politički cilj Hrvatske jest ulazak u punopravno članstvo u Uniji- Prva stepenica na putu ka ostvarenju tog cilja najniži je stupanj institucionalizacije odnosa koji se ostvaruje zaključivanjem sporazuma o suradnji s EU, nakon čega bi moglo doći zaključivanje sporazuma o pridruženom članstvu u Uniji.“ (Samardžija, 1994) Nakon raspada bivše Jugoslavije prva država koja je zapravo priznala Hrvatsku bila je Island, nakon toga Vatikan te Njemačka, no zapravo je priznanje Njemačke bilo punopravno 15.1.1991. tek onda kada je Europska Zajednica priznala Hrvatsku kao zemlju, uključujući i sve njezine članice (zajedno s Njemačkom).

Prvo razdoblje, koje obuhvaća 1990-te, obilježeno je prije svega humanitarnim aspektom pomoći. Tako je od 1991. do 2000. pomoć EU Hrvatskoj iznosila ukupno 382 milijuna eura. (Burić Pejčinović, 2010). Osim toga dolazi i do korištenja ostalih programa poput CARDS (Community Assistance for reconstruction, Development and Stabilization – pomoć Europske zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji)²⁰, a radi se o programu koji potpomaže u stabilizaciji država te potpori istim, pomoć se sastoji od financiranja programa izgradnje institucija i investicijskih programa, a uložena sredstva su bespovratna.²¹ To je predstavljalo vrijeme Hrvatske do pridruživanja Europskoj uniji odnosno do trenutka kada je postala kandidat za članicu EU-a. Tada joj se otvaraju vrata ka korištenju pretpripravnih programa. U to vrijeme potpisuje se i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju²², sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica te Privremeni sporazum, kojim su do stupanja na snagu SSP-a regulirana trgovinska i s njima povezana pitanja između Hrvatske i Europske zajednice, potpisani su 29. listopada 2001. godine.

Hrvatski sabor potvrdio je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju 4. prosinca 2001. godine, a Europski parlament i 15 zemalja članica EU-a učinili su to do rujna 2004. godine.²³ Nedugo nakon toga, 2005 godine, Hrvatska ulazi u pregovore za članstvo u Europskoj uniji. Svaka članica pristupa pregovorima o pristupanju EU, naravno treba imati određene uvjete kako bi postala dijelom integracije, s glavnom idejom promicanja politika unije osim toga pregovara se o uvjetima koje država kandidatkinja mora ispoštovati te propise Europske unije i njihovu provedbu i način na koji se primjenjuju. Zatvaranjem posljednjih četiriju poglavlja pregovora 30. lipnja 2011. godine u Bruxellesu, Hrvatska je i službeno zatvorila pregovore s Unijom.²⁴

²⁰ <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/programi-eu-za-razvoj-civilnog-drustva/cards/134> dostupno online, 29.6.2021.

²¹ Ibidem, 29.6.2021.

²² Skraćeno – SSP, Sporazum državi potpisnici daje status potencijalnog kandidata za članstvo u Europskoj uniji. (dostupno online, <https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/PDF7.pdf>, 29.6.2021)

²³ <https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/PDF7.pdf> dostupno online, 29.6.2021.

²⁴ <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/pregovori/kako-smo-pregovarali/> dostupno online, 29.6.2021.

Kad su pregovori zatvoreni u svim poglavljima, rezultati pregovora ugradit će se u odredbe nacrtu Ugovora o pristupanju i pripadajućeg Akta o pristupanju (kojim se uređuju svi detalji i uvjeti pristupanja Hrvatske Europskoj uniji). Ugovor o pristupanju je bilateralni međunarodni ugovor između država članica Europske unije s jedne strane, i Republike Hrvatske s druge strane.²⁵ Nakon što se ugovor ratificira Hrvatska dobiva punopravno članstvo u Europskoj uniji, do tada ona predstavlja državu pristupnicu koja ima ulogu aktivnog promatrača u institucijama unije kako bi se lakše prilagodila onog trenutka kada ratifikacija prođe. 2012 godine u Hrvatskoj dolazi do referenduma o pristupu u Europsku uniju, svaki državljanin RH s navršениh 18 godina i pravom glasanja mogao je izaći i glasovati o ulasku ili pak ne ulasku Hrvatske u europsku integraciju. Članstvo Hrvatske u EU-u podržalo je 66,27 posto birača koji su izašli na referendum, a usprotivilo ih se 33,13 posto. Na referendum se odazvalo 1.960.208, što je 43,51 posto birača.²⁶

1.7.2013 nakon zatvaranja svih poglavlja pregovora između RH i EU, Hrvatska postaje punopravna članica Europske unije, postali smo dio velike europske obitelji od 28 država članica, s više od 4 milijuna km² i oko 508 milijuna stanovnika.

²⁵ <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/pregovori/kako-smo-pregovarali/> dostupno online, 29.6.2021.

²⁶ <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/pregovori/eu-za-gradane0/> dostupno online, 29.6.2021.

3. Fondovi Europske unije

Sve aktualnija tema postali su fondovi koje ima Europska unija, odnosno korist država članica i sektora iz financiranja i sufinanciranja fondovima te sudjelovanje u programima. Njihova namjena je razvoj sektora izdavanjem različitih natječaja na koje se države članice, odnosno njihovi građani i države mogu prijaviti. Osim toga veliki napredak se tu događa i između samih članica, razvija se suradnja istih. Fondovi značajno financiraju programe i projekte šarolike lepeze, regionalnog karaktera ili pak ribarstva, sve do projekata vezanih za boljitak studenata ili humanitarnog karaktera. Iako se to sve čini kao vrlo jednostavno, komplikacije dolaze kada dođe do stvarnog pisanja projekta koji, osim što zahtjeva puno truda i stručnog znanja, zahtjeva i velik broj papirologije i same administracije. Veliki problem tada imaju pojedine udruge koje možda imaju i dobru ideju za projekt i mogućnost prolaska na natječaju, ali nemaju nekoga tko bi im mogao napisati projekt ili pomoći objasniti i prikazati kako bi to u konačnici trebalo izgledati, na što da obrate pozornost i što im pak sve treba kako bi ispunili sve uvjete natječaja. No ipak kako je porasla zainteresiranost za fondove i projekte tako raste i broj stručno osposobljenih ljudi koji mogu i znaju napisati dobar projekt te pomoći. Osim koristi za pojedince odnosno njihove tvrtke, OPG-ove i slično, veliku korist imaju i regije kojima prolaze projekti, dolazi do cvata unutar regija, razvoja i poboljšavanja sadržaja, a sve to odražava se i na boljitak građana te naposljetku i same države. Samim financiranjem novca iz fondova odvija se pod strogom kontrolom, mora se trošiti na odgovoran, transparentan i dogovoren način kako bi se izbjegle bilo kakve aktivnosti izvan dozvoljenih, dogovorenih parametara. Ipak na koncu najveću odgovornost snose države članice koje povlače novac iz fondova jer zapravo država upravlja tim novcem te upravo ona snosi veliki dio odgovornosti prema EU te korisnicima fondova. Zadužena je za provjere, odnosno provođenje istih te reviziju. Dakle države su zapravo u partnerstvu s EU te joj duguju dobru kontrolu nad danim novcem.

Unija dakle pokušava osim integrirati sve članice, smanjiti razlike između regija, odnosno između članica. Vode se zajedničkom politikom i ciljevima te inicijative koje iznosi idu na boljitak država članica te razvoj istih. Države članice dobivaju kao mogućnost korištenje fondova dok države koje su u procesu pregovora ili učlanjenja dobivaju mogućnost korištenja pretpristupnih fondova kao i Hrvatska dok još nije bila članica. Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji otvaraju se nove mogućnosti financiranja projekata kroz instrumente Kohezijske politike.²⁷ Kohezijska politika pokušava premostiti razlike između država članica integracije, možemo reći da želi sve države dovesti na istu razinu, da si budu ravnopravne kako jedna drugoj tako i na tržištu. Kohezijska politika zapravo ima svoje instrumente kojima pomaže državama, a to su u Europski fond za regionalni razvoj (ERDF – European Regional Development Fund), Europski socijalni fond (ESF – European Social Fund) te Kohezijski fond (CF – Cohesion Fund). Tu su još Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF – European Maritime and Fisheries Fund) te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD – European Agriculture Fund for Rural Development) iz kojih se financiraju projekti ulaganja u ribarstvo i poljoprivredu u sklopu zajedničke poljoprivredne politike i zajedničke ribarske

²⁷ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2013-ESI-Fondovi.pdf> dostupno online, 1.7.2021.

politike.²⁸ No uz kohezijsku politiku donose se i javne politike. Europske javne politike donose se za razdoblje od 7 godina te se nazivaju financijskom perspektivom.

Trenutno se nalazimo na prelasku iz perspektive 2014-2020 u perspektivu 2021-2027. Perspektiva u koju ulazimo otvara još mnogo mogućnosti za RH i njezine građane te korištenje fondova i pisanje projekata te sudjelovanja u programima. Nakon završetka pregovora i ulaska u EU, Hrvatska postaje punopravna članica i otvaraju joj se mogućnosti korištenja fondova i sudjelovanja u projektima.

Vlada Republike Hrvatske usvojila je 2. srpnja 2014. godine Zaključak o sudjelovanju Republike Hrvatske u Programima Unije u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine, kojim se imenuju nadležne institucije i odgovorne osobe za koordinaciju sudjelovanja Hrvatske u programima te imenuju tijela državne uprave koja su uključena u provedbu pojedinih programa u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine.²⁹ Kako je već navedeno, država služi kao partner i posrednik te kontrolor, pogotovo programa i projekata koji ne idu izravno EU-projekt/program već se oslanja na državna tijela. Programi zapravo podržavaju politike Europske unije (EU) i imaju za cilj unapređenje suradnje između država članica EU i njihovih građana u različitim sektorima: kulturi, znanosti, obrazovanju, prometu, energiji, zaštiti okoliša, zdravstvu, pravosuđu, fiskalnoj i carinskoj politici itd.³⁰

U projektima koji se financiraju sredstvima Europske unije razlikujemo tri osnovne kategorije prema tome koja je svrha financiranja:³¹

1. Natječaji za dodjelu bespovratnih sredstava

Riječ je o natječajima putem kojih se financiraju projekti iz različitih sektora, a sredstva koja se dobiju putem takvog ugovora bespovratna su i korisnik ih ne mora vraćati ukoliko ih potroši u skladu s pravilima.

2. Javne nabave za izvođenje usluga, radova i nabavu dobara

Predstavljaju svojevrstne komercijalne natječaje u kojima se traže ponuđači koji mogu izvršiti određene usluge, radove ili nabaviti određenu opremu.

3. Twinning projekti

Ovi projekti obuhvaćaju pružanje savjetodavne pomoći koja uključuje suradnju između dvije države, a u njih su uključena tijela javne vlasti. Svrha ovih projekata je pružanje savjetodavnih usluga iz jedne države, koja je određene politike Europske unije uspješno implementirala, u drugoj, koja takve usluge treba kako bi što uspješnije provela javne politike u kojima ne postoji dovoljno znanja, iskustva i stručnosti.

²⁸ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2013-ESI-Fondovi.pdf> dostupno online, 1.7.2021.

²⁹ <https://struktturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/> dostupno online, 1.7.2021.

³⁰ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf> dostupno online, 1.7.2021.

³¹ <http://www.eu-projekti.info/portal/vrste-projekata-koji-se-financiraju-iz-eu-fondova> dostupno online, 2.7.2021.

Prijaviti se na natječaje odnosno za financiranje može se prijaviti raznolika lepeza pojedinaca, institucija, tvrtki, poduzeća, znanstvenika i slično. Krenuvši od mladih, koji mogu ići na Erasmus +, na razna osposobljavanja i pomoć kao jedan vid financiranja te drugi kroz financiranje projekata koji za svoju ciljanu skupinu imaju mlade i šire im perspektivu (mogućnost volontiranja, uključivanje u zajednicu i slično). Također nevladine organizacije te one civilnog društva (s posebnim uvjetom da su neprofitni), nakon toga i mala poduzeća koji svoja financijska sredstva mogu tržište putem bespovratnih sredstava te zajmova s tim da se samo sufinanciranje bespovratnim sredstvima drži za izravnu potporu. Osim toga na znanstvenim poljima pruža se financiranje kroz različite programe, dok se poljoprivrednicima i seoskim poduzećima poput OPG-ova nudi izravna potpora za očuvanje i zeleni uzgoj koji moraju dati zauzvat. Osim toga dobivaju i poticaj za hektare odnosno zemlju koju posjeduju u zamjenu da čuvaju raznolikost te koriste biološki prihvatljive metode; naravno uz to sve financiraju se poljoprivredna gospodarstva, rekonstrukcije i tomu slično kako bi se unaprijedila kvaliteta života na ruralnom području, ali i stvaranje novih usluga te otvaranje radnih mjesta.

Zanimanje za sufinanciranje i programe je svakako naraslo te i na to treba obratiti pažnju. Svakako velikim dijelom RH treba pokušati i provesti što više projekata i programa iz fondova te poticati isto jer je u financijskom razdoblju 2014. – 2020. ima na raspolaganju 10,676 milijardi eura iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF) dok u okviru novog proračunskog razdoblja 2021. - 2027. ima na raspolaganju značajna sredstva u iznosu od 14,3 milijardi eura.³²

3.2. Europski socijalni fond plus (European social fund- ESF+)

Kako mu i samo ime kaže, Europski socijalni fond plus predstavlja instrument za osnaživanje socijalnog odsjeka unutar EU. Predstavlja jedan od starijih financijskih instrumenata. Rezultat je spajanja postojećeg Europskog socijalnog fonda (ESF), Inicijative za zapošljavanje mladih (YEI), Fonda za europsku pomoć najugroženijima (FEAD), Programa zapošljavanja i socijalnih inovacija (EaSI) i zdravstvenog programa EU.³³ Upravo ovaj fond koji nastaje od toliko komponenti predstavlja dobar primjer spajanja različitih komponenti u funkcionalnu cjelinu time pojednostavljujući te usmjeravajući na ono bitno, a to je funkcionalnost i pomoć. Glavni cilj ESF-a + je doprinijeti socijalnijoj Europi i učiniti Europski stup socijalnih prava stvarnošću u primjeni. ESF+ doprinosi ekonomskoj i socijalnoj konvergenciji u cijeloj Europi.³⁴

Financiranje iz ESF-a + također će doprinijeti provedbi smjernica za zapošljavanje kako su definirane u Europskom semestru koordinacije politika i ukupnom cilju pametnog, uključivog i održivog rasta nakon 2020. godine (UN-ovi ciljevi održivog razvoja), kao što je osiguravanje visoke razine ljudskog zdravlja. Inicijativa će pomoći poboljšati mogućnosti zapošljavanja, podići životni standard, olakšati mobilnost radne snage i povećati ekonomsku, socijalnu i

³² <https://www.eu-projekti.info/fond-category/esi-fondovi/> dostupno online, 1.7.2021.

³³ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

³⁴ <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-socijalni-fond-plus/> dostupno online, 2.7.2021.

teritorijalnu koheziju kako je utvrđeno Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (TFEU) i Poveljom EU o temeljnim pravima. Stopa sufinanciranja iznosi od 50 do 85% ukupne vrijednosti projekta. ESF+ podupire i pametni, uključiv i održiv rast što znači da doprinosi ukupnoj zaposlenosti odnosno otvaranju radnih mjesta, osigurava koheziju te je potiče, drži do zdravlja građana i životnog standarda država članica odnosno njihovih građana.

Tematska koncentracija fonda³⁵:

- obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje
- učinkovitost tržišta rada i jednak pristup kvalitetnom zapošljavanju
- socijalna uključenost, zdravlje i borba protiv siromaštva

Iz fonda se mogu financirati³⁶:

- poboljšavanje mogućnosti zapošljavanja
- promicanje zapošljavanja i socijalne uključenosti mladih
- podizanje životnog standarda kroz pomaganje pri dobivanju posla ili boljeg posla
- ulaganja u ljudske resurse i poboljšanje pristupu tržišta rada
- osnaživanje najugroženijih i nezaposlenih
- integriranje ljudi u nepovoljnom položaju u društvo i osiguravanje pravednijih životnih prilika za sve

Stopa sufinanciranja iz ovog fonda može iznositi od 50% do 85% sveukupne vrijednosti projekta, dok financijska alokacija za Hrvatsku za razdoblje 2021-2027 iznosi 1,98 milijardi eura.³⁷

3.3. Kohezijski fond (Cohesion fund – CF)

Kohezijski fond povučen je iz kohezijske politike, osnovan da direktno promiče i potiče tu politiku, odnosno radi na sveopćem cilju dobrobiti Europske unije, a to je jačanje ekonomske, teritorijalne i socijalne povezanosti odnosno kohezije. Osim toga nastoje se smanjiti razlike između država članica, pogotovo u socijalnom i ekonomskom segmentu, a namijenjen je državama članicama čiji BDP po stanovniku ne prelazi 90% prosjeka Europske unije. U slučaju da država članica premaši tih 90% (javni deficit) EU može stopirati korištenje tog fonda određenoj članici dok se situacija ne ispravi. Tijekom programskog razdoblja 2014-2020. Kohezijski fond osigurava financiranje za 15 država članica: Bugarsku, Hrvatsku, Cipar, Češku,

³⁵ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

³⁶ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

³⁷ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

Estoniju, Grčku, Mađarsku, Latviju, Litvu, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju.³⁸

U novom programskom razdoblju 2021-2027 ovaj fond orijentira se na istraživanje, inovacije, održivost gospodarstva i konkurentnost. Kohezijski fond pokriva relativno dugačak popis investicijskih prioriteta u području prometa, energije i okoliša. Kohezijski fond uglavnom financira ulaganja u projekte zaštite okoliša i prometne infrastrukture, doprinoseći tematskim ciljevima 4-7: (4: ekonomija s niskim udjelom ugljika, 5: klimatske promjene, 6: okoliš i učinkovitost resursa, 7: prijevoz). Kako KF uključuje komponentu tehničke pomoći, to također doprinosi tematskom cilju 11: (učinkovita javna uprava). Kohezijski fond pokriva relativno dugačak popis investicijskih prioriteta u području prometa, energije i okoliša.³⁹ Hrvatska kroz korištenje tog instrumenta ima pravo na sufinanciranje u iznosu od 80 – 85% ukupne vrijednosti projekata. Financijska alokacija za RH (2021. – 2027.): 1,55 milijardi eura.⁴⁰

Iz fonda se mogu financirati:⁴¹

- promicanje mjera energetske učinkovitosti i obnovljive energije
- projekti iz zaštite okoliša i prometne infrastrukture
- razvoj pametnih energetske sustava
- promicanje prilagodbe na klimatske promjene, sprečavanja rizika i otpornost na katastrofe
- promicanje održivog upravljanja vodama
- jačanje biološke raznolikosti, zelena infrastruktura u urbanim sredinama, okoliš i smanjenje zagađenja

Tematska koncentracija fonda:⁴²

- Pametna Europa (inovacije, digitalizacija, podrška malim i srednjim poduzećima)
- Zelena Europa (ekonomija bez ugljika, provedba Pariškog sporazuma, obnovljivi izvori)
- Povezana Europa (strateški transport i digitalne mreže)
- Socijalna Europa (socijalna prava, kvalitetno zapošljavanje, obrazovanje, socijalna uključenost)

³⁸ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/96/cohesion-fund> dostupno online, 2.7.2021.

³⁹ <https://www.eu-projekti.info/fond/kohezijski-fond-2/?from=998#> dostupno online, 2.7.2021.

⁴⁰ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

⁴¹ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

⁴² <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

- Građanska Europa (podrška lokalno vođenim razvojnim strategijama, urbani razvoj)

3.4. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (European maritime and fisheries fund EMFF)

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo predstavlja fond koji se brine za cjelokupni sektor pomorske industrije, od marikulture, slatkovodne ribe, morskog ribarstva, uzgoja ribe i te obrade i prodaje. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo je financijski instrument koji doprinosi daljnjoj potpori Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i provedbi Integrirane pomorske politike (IPP) Europske unije.⁴³ Namijenjen je kako bi pridonio razvoju ribarske industrije i osigurao da sredstva idu u njihovom smjeru zbog vrlo promjenjive situacije, što općenito što poglavito u tom sektoru, te zbog zanemarivanja priobalnih područja i sektora kao jednog koji bi mogao imati jako veliki profit no nema. Fond će u financijskom razdoblju 2021.-2027. državama članicama dati veću fleksibilnost u provedbi prioriteta.

Mali obalni ribolov i najudaljenije regije dobit će veći povlašteni tretman. Podrška trajnom i privremenom lovostaju bit će podržana pod strogim uvjetima. Dalje se predlaže povećana podrška međunarodnom upravljanju oceanima i jače sinergije s drugim politikama EU-a. Očekuje se da će fond također doprinijeti razvoju plave ekonomije i podržati klimatske ciljeve EU-a. Iz ovog fonda može se financirati do 85% ukupne vrijednosti projekta. Financijska alokacija za RH (2021. – 2027.): 0,24 milijarde eura⁴⁴

Iz fonda se mogu financirati aktivnosti vezane uz:⁴⁵

- održivi razvoj ribarstva, akvakulture i ribolovnih područja
- naknade za dodatne troškove u najudaljenijim regijama za ribarske proizvode i akvakulturu
- integriranu pomorsku politiku i popratne mjere

Tematska koncentracija fonda:⁴⁶

- Konkurentnost sektora pomorstva i ribarstva
- Jačanje sposobnosti preživljavanja subjekata u ribarskom sektoru
- Promicanje ekološkog ribarstva i metoda proizvodnje
- Poticanje održivog razvoja u ribarskim područjima

⁴³ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021

⁴⁴ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

⁴⁵ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> dostupno online, 2.7.2021.

⁴⁶ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

3.5. Europski fond za regionalni razvoj (European regional development fund – ERDF)

Europski fond za regionalni razvoj namijenjen je osnaživanju investicija koje će otvarati radna mjesta, razvijati lokalno te pripomoći razvoju poduzetništva, lokalne i regionalne infrastrukture te turizma. Zapravo je namijenjen kako bi pomogao ojačati države članice ekonomski i socijalno, kako bi što više moguće mogao smanjiti regionalne razlike među državama članicama te potiče smanjivanje zaostalosti pojedinih dijelova, pogotovo onih manje naseljenih. U idućem proračunskom razdoblju promicat će sve navedeno ali i zdravstveni sektor te više pažnje posvetiti turizmu i kulturi. Uključivanjem dodatnih 47,5 milijardi eura iz fonda EU sljedeće generacije, EU je dodijelila više od 370 milijardi eura svojim ekonomskim, socijalnim i teritorijalnim kohezijskim politikama za razdoblje 2021. – 2027. godine. Hrvatska kroz korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj ima na raspolaganju sufinanciranje od 50 do 75% ukupne vrijednosti projekta. Financijska alokacija za RH (2021. – 2027.): 5,54 milijardi eura.⁴⁷ Sredstva fonda moći će koristiti istraživački centri, lokalne i regionalne vlasti, škole, korporacije, trening centri, državna uprava, mala i srednja poduzeća, sveučilišta, udruge. Osim za njih, sredstva će biti dostupna i za javna tijela, neke organizacije privatnog sektora (osobito mala poduzeća), nevladine organizacije, volonterske organizacije.⁴⁸

Tematska koncentracija fonda:⁴⁹

- Inovacije
- Digitalizacija
- Podrška malim i srednjim poduzetnicima
- Ekonomija bez ugljika
- Obnovljivi izvori

Iz fonda se mogu financirati sljedeće aktivnosti:⁵⁰

- Produktivna ulaganja koja pridonose stvaranju i očuvanju održivih radnih mjesta, kroz izravne potpore za ulaganja u mala i srednja poduzeća
- Ulaganja u infrastrukturu pružanja osnovnih usluga građanima u području energetike, okoliša, prometa te informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT)
- Ulaganja u socijalnu, zdravstvenu i obrazovnu infrastrukturu
- Razvoj unutarnjeg potencijala podržavanjem lokalnih i regionalnih razvoja i istraživanja te inovacija
- Tehnička pomoć

⁴⁷ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 2.7.2021.

⁴⁸ <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj> dostupno online, 3.7.2021.

⁴⁹ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 3.7.2021.

⁵⁰ Ibidem, dostupno online 3.7.2021.

3.6. Europski fond za jamstva u poljoprivredi (European regional development fund – ERDF)

Europski fond za jamstva u poljoprivredi prvenstveno financira potporu prihodima za poljoprivrednike i tržišne mjere, poput intervencijske kupnje, pomoći u privatnom skladištu ili iznimnih mjera kod remećenja tržišta.⁵¹ Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) nekada se financirala iz jedinstvenog fonda, Europskog fonda za smjernice i jamstva (garancije) u poljoprivredi, koji je 1. siječnja 2007. godine zamijenjen Europskim fondom za jamstva u poljoprivredi i Europskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj.⁵²

Zapravo je osnovan radi zajedničke težnje prema jedinstvenoj poljoprivrednoj politici, korisnici su poljoprivredna gospodarstva, čiji se prihodi podupiru putem ovog fonda u zamjenu za poštivanje standarda zaštite okoliša, dobrobiti životinja, sigurnosti hrane i održavanje zemljišta u dobrom stanju.⁵³ Predstavlja dio općeg proračuna Europske unije, a daju se i mjere za tržišta te naknade za izvoz. Financijska alokacija za RH (2021. – 2027.): 2,6 milijardi eura⁵⁴

Tematska koncentracija fonda:⁵⁵

- Ojačati zajedničku poljoprivrednu politiku
- Ojačati otpornost poljoprivredno-prehrambenog i ribarskog sektora
- Pružiti potreban opseg za upravljanje krizama na tržištu

Iz fonda se mogu financirati:⁵⁶

- Potpora poljoprivrednicima kroz intervenciju kupnju, pomoć pri skladištenju i pomoć kod izvanredne krize na tržištu
- Mjere informiranja koje se odnose na ZPP

3.7. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (Agricultural fund for rural development - EAFRD)

Kako bi se potakao razvoj agrokulture, seoski i poljoprivredni razvoj te osnažila zajednička poljoprivredna politika nameće se financiranje iz tome pripadajućeg fonda. Upravo poljoprivredni fond za ruralni razvoj ima paletu pomoći potrebnoj poljoprivrednicima i poljoprivrednoj politici državama članicama Europske unije. Očekuje se da će podržati pretežno poljoprivredni i poljoprivredno-prehrambeni sektor kako bi se postigao napredak potreban za Europski zeleni dogovor i postizanje ambicioznih ciljeva u skladu s novom strategijom bioraznolikosti i strategijom „od polja do stola“. Također može doprinijeti novoj viziji ruralnih područja pomažući ruralnim nepoljoprivrednim malim i srednjim poduzećima da započnu ili

⁵¹ <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-fond-za-jamstva-u-poljoprivredi/?from=998> dostupno online, 3.7.2021.

⁵² <http://europski-fondovi.eu/eagf> dostupno online, 3.7.2021.

⁵³ Ibidem, dostupno online, 3.7.2021.

⁵⁴ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 3.7.2021.

⁵⁵ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 3.7.2021.

⁵⁶ Ibidem, dostupno online, 3.7.2021.

razviju svoje aktivnosti.⁵⁷ Zbog razvoja selektivnih oblika turizma, naglasak trenutno na ruralnom turizmu, opadanju broja poljoprivrednika, mladih poljoprivrednika te izumiranje nekih vrsta domaćih životinja, starenje opreme i još mnogobrojnih loših pokazatelja, ovaj fond predstavlja pravi odgovor na sve dane probleme. Osim uvođenja inovacija na području poljoprivrede, teži se i na umrežavanju poljoprivrednika ne samo unutar države nego i drugih država članica. Z ovog fonda može se financirati od 65% do 85% ukupne vrijednosti projekta. Financijska alokacija za RH (2021. – 2027.): 2.1 milijardi eura.⁵⁸

Tematska koncentracija fonda:⁵⁹

- Snažna podrška europskom uzgoju, omogućujući prosperitetna ruralna područja i proizvodnju visokokvalitetne hrane
- Pametnija Europa – inovativna i pametna industrijska transformacija
- Zelenija Europa s niskim udjelom ugljika – čista i poštena energetska tranzicija, zeleno i plavo ulaganje, kružno gospodarstvo, prilagodba klimi i sprečavanje rizika
- Povezanija Europa – mobilnost i regionalna ICT povezanost
- Više socijalna Europa – provedba Europskog stupa socijalnih prava
- Europa bliža građanima – održivi i integrirani razvoj urbanih, ruralnih i obalnih područja kroz lokalne inicijative.

Iz fonda se mogu financirati:⁶⁰

- Ulaganja u infrastrukturu poljoprivrednog sektora, jačanje konkurentnosti i
- Konkurentnost poljoprivrede i šumarstva
- Projekti koji se bave gospodarskim razvojem u ruralnim područjima
- Proizvodnja visokokvalitetne hrane
- Potpora prihodima poljoprivrednika i tržišne mjere
- Pametni rast poljoprivrednih tehnologija i zeleno gospodarstvo s niskim razinama ugljika

3.8. Fondovi europske unije u proračunskom razdoblju 2014-2020

⁵⁷ <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-poljoprivredni-fond-za-ruralni-razvoj-2/?from=998> dostupno online, 4.7.2021.

⁵⁸ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/>, dostupno online, 4.7.2021.

⁵⁹ Ibidem, dostupno online 4.7.2021

⁶⁰ <https://www.eu-projekti.info/eu-fondovi-2021-2027/> dostupno online, 4.7.2021.

Vraćamo se u nedaleku prošlost, osvrnut ćemo se na prošlo financijsko razdoblje i fondove koji su tada bili dostupni i kako su utjecali na države članice i samu integraciju. Iako su fondovi bili dostupni i prije, pa i pretpristupni u vremenu kada su se države članice tek uključivale i kandidirale nekako je tek zadnjih nekoliko godina, bar na području Hrvatske, nastala pomama za sufinanciranjem iz fondova Europske unije. Bilo da je zbog prekasnog reagiranja ili neznanja svakako je to postao veliki plus. Bilo kako bilo, nebitni su trenutno razlozi, velika se promjena događa korištenjem fondova te se tek sada kada je programsko vrijeme službeno isteklo, možemo se osvrnuti na njega s naglaskom na projekte koji su se događali u RH te koliki su boljitak donesli lokalnog i regionalnoj zajednici, državi i integraciji. Iako još uvijek postoji projekti koji se provode zbog pravila n+3.⁶¹ Osvrnut ćemo se na prošlo financijsko razdoblje, fondove koji su se nalazili u tom programskom razdoblju te informacije o istima. Ukupna alokacija iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku u financijskom razdoblju 2014.-2020. iznosi 10,676 milijardi eura. Od tog iznosa 8,397 milijardi eura predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva.⁶²

Slika 2: Shematski prikaz ESI fondova

Izvor: <https://www.lpz-smz.eu/index.php/info-tocka/eu-fondovi/europski-fond-za-regionalni-razvoj>

Tablica 1: Raspodjela alokacije iz ESI fondova za RH 2014.-2020.

ESI Fond	Alokacija (EUR)
----------	-----------------

⁶¹ N+ pravilo je fleksibilan rok za trošenje dostupne alokacije, "N" je programska godina za koju su alocirana određena sredstva. To znači da se sredstva alocirana npr. za 2013. godinu (N) moraju potrošiti do 31.12.2016. (+3), <http://www.adria-bonus.com/wp-content/uploads/2013/02/Strukturalni-fondovi-prezentacije1.pdf> dostupno online, 4.7.2021.

⁶² <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/> dostupno online, 6.7.2021.

Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4.700.499.588
Kohezijski fond	2.130.755.644
Europski socijalni fond (ESF)	1.621.046.414
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2.026.222.500
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	252.643.138
Ukupno:	10.731.167.284

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>

U tablici jedan prikazana je alokacija novca iz pojedinog fonda za programsko razdoblje 2014-2020, najviše novca alocirano je iz fonda za regionalni razvoj koji podupire razvoj regija te infrastrukturu, pokušava otkloniti razlike između regija država članica dok je najmanje novca alocirano je za pomorstvo i ribarstvo, vrlo vjerojatno zbog tek rastuće zainteresiranosti u toj industriji i mogućnostima koje nudi kad se u nju ulaže.

3.8.1. Europski socijalni fond (European Social Fund - ESF)

Europski socijalni fond⁶³ je kroz programsko razdoblje 2014-2020 promicao⁶⁴: visoke razine zaposlenosti i kvalitete radnih mjesta, poboljšani pristup tržištu rada, geografsku i profesionalnu mobilnost radnika, prilagodbu radnika industrijskoj promjeni i promjenama u sustavima proizvodnje potrebnima za održiv razvoj, visoku razinu obrazovanja i osposobljavanja za sve, tranziciju između obrazovanja i zaposlenja za mlade ljude, borbu protiv siromaštva, socijalnu uključenost, rodnu jednakost, nediskriminaciju, jednake prilike, provedbu reformi, osobito na poljima zapošljavanja, obrazovanja, osposobljavanja i socijalnih politika. Dakle europski socijalni fond bazirao se na poboljšanju kvalitete života građana Europske unije kroz razne projekte koji su kroz njega proizašli. Radilo se podjednako i na boljitku zaposlenosti unutar država, obučavanju i školovanju građana te jednakost između spolova.

Europski socijalni fond predstavlja glavni financijski instrument EU za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja. Jedna od važnih mjera je financiranje jačanja administrativne sposobnosti u državnoj upravi i javnom sektoru u području gospodarstva, zapošljavanja, socijalne politike, okoliša i pravosuđa. Fond osigurava podršku europskim regijama koje su pogođene visokom stopom nezaposlenosti.⁶⁵ Obrazovanje i posao stavlja se na prvo mjesto, nedostatak mladih stručnjaka u pojedinim zemljama predstavlja problem te se upravo ovakvim instrumentima Europska unija i njezine članice pokušavaju s tim problemom izboriti. Naravno stavljaju se na pozornicu i neki od prioriteta koji proizlaze iz zabrinutosti, a koje ESF može ublažiti i pripomoći istim. Jedan je od prioriteta jačanje prilagodljivosti radnika novim

⁶³ Skraćeno – ESF

⁶⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf dostupno online, str. 219, 6.7.2021.

⁶⁵ <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond> dostupno online, 6.7.2021.

vještinama i pružanje pomoći poduzećima u uvođenju novih načina poslovanja. Ostali su prioriteti usmjereni u bolji pristup zapošljavanju: pružanjem pomoći mladim ljudima pri prelasku iz obrazovnih ustanova na posao ili obučavanjem osoba koje traže zaposlenje kako bi se povećale njihove šanse za zapošljavanje. Strukovno osposobljavanje i mogućnost cjeloživotnog učenja radi stjecanja novih vještina doista su težište većine projekata ESF-a. Među prioritetima je i pružanje pomoći pri zapošljavanju osoba iz skupina u nepovoljnom položaju. Taj se aspekt odvija u sklopu jačanja „socijalne uključenosti“, što je znak da zapošljavanje igra značajnu ulogu u boljoj integraciji ljudi u društvo i svakodnevni život.⁶⁶ dakle projekti koji proizlaze iz ovog fonda imaju raznovrsne učine i krajnje ciljeve koje žele ispuniti, usmjerenost naravno kreće na ljude, djecu te obrazovanje i stručna osposobljavanja te na koncu i poduzetnike. Može se sa sigurnošću reći da upravo ESF kao svoj primarni cilj ima cjelokupno građanstvo Europske unije.

Kako u cijeloj integraciji tako je i u Hrvatskoj ESF upravo bio orijentiran na građane, poduzetnike te popravljane životnog standarda na području RH. Predviđena sredstva ESF-a za Hrvatsku u razdoblju 2014.-2020. iznose 1,516 milijardi eura. Posebna alokacija Inicijative za zapošljavanje mladih za razdoblje 2014.-2015. godine iznosi 66,177 milijuna eura. Kada se alociranim sredstvima pribroji nacionalno sufinanciranje, ukupna financijska vrijednost Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali iznosi oko 1,850 milijardi.⁶⁷ Hrvatska koristi ovaj instrument kako bi kroz različite projekte kvalitetno implementirala nacionalne politike usmjerene na povećanje zaposlenosti i zapošljivosti hrvatskih građana. Stopa sufinanciranja iznosi od 50 do 85% ukupne vrijednosti projekta. Financijska alokacija za RH (2014. – 2020.): 1,51 milijardi €⁶⁸

3.8.2. Kohezijski fond (Cohesion Fund - CF)

Kohezijski fond fokusira se na ulaganja u okoliš – uključujući područja povezana s održivim razvojem i energetikom koja donose ekološke koristi – i promet⁶⁹ Kako je već navedeno u opisivanju kohezijskog fonda za programsko razdoblje 2021-2027, još uvijek se pomaže državama čiji je BDP po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije. Glavna svrha Kohezijskog fonda je jačanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije u interesu promicanja održivog razvoja. Za razdoblje od 2014. - 2020. godine sredstva Kohezijskog fonda usmjerena su na države članice Europske unije, i to njih 15: Bugarsku, Cipar, Češku, Estoniju, Grčku, Hrvatsku, Latviju, Litvu, Mađarsku, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju.⁷⁰ Kohezijski fond se u ovom programskom razdoblju, pošto cilja na velike projekte (sve do nacionalnih razina) iskorištavao u područjima samouprava bilo lokalnih ili područnih, ministarstvima te raznolikim organizacijama poglavito onima koji u

⁶⁶ <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=hr> dostupno online, 6.7.2021.

⁶⁷ <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/> dostupno online, 6.7.2021.

⁶⁸ <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-socijalni-fond/> dostupno online, 6.7.2021.

⁶⁹ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf str. 241, dostupno online, 6.7.2021.

⁷⁰ <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond> dostupno online, 6.7.2021.

svojem opsegu posla imaju okoliš i promet, od unaprjeđivanja infrastruktura, obnovljivih izvora energije, zaštite okoliša do velikih tranzicijskih prometnih mreža.

Za programsko razdoblje 2014. - 2020. Republici Hrvatskoj je iz Kohezijskog fonda na raspolaganju 2,559 milijardi eura. Tematske radne skupine izradile su prijedloge operativnih programa u kojima detaljnije opisuju i razrađuju aktivnosti i mjere za učinkovitiju provedbu ciljeva.⁷¹

3.8.3. Europski fond za regionalni razvoj (European regional development fund - ERDF)

Europski fond za regionalni razvoj⁷² zapravo pokušava riješiti neravnomjernost između regija Europske unije. Krenuvši od infrastrukture u nerazvijenim dijelovima do velikih istraživanja na području razvijenijih grafova te ulaganja u samu socijalnu i gospodarsku povezanost regija i država članica. Podupire tehnološki razvoj, inovativnost, pomaganju razvoja poduzeća (malih i srednjih), smanjenje ugljika u gospodarstvima, poboljšavanje inovacijskih centara te povećavanju turističke ponude. Najveću vjerojatnost financiranja iz ovog fonda imaju poduzeća, mala i srednja, poglavito za očuvanje i otvaranje radnih mjesta, projekti vezane za pojačavanje postojeće infrastrukture, onih vezanih za energetiku i okoliš te naposljetku projekti koji sveukupno ojačavaju obrazovanje, zdravstvo te istraživačka i zdravstvena područja. Sveobuhvatan fond koji zapravo ide na boljitak društva, škola, poduzeća, fakulteta, lokalnih samouprava i tome slično. Politika ravnomjernog regionalnog razvoja u RH podrazumijeva planiranje, provođenje i koordinaciju aktivnosti regionalne razvojne politike i uspostave cjelovitog sustava programiranja, upravljanja i financiranja regionalnog razvoja.⁷³

Hrvatska kroz korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj ima na raspolaganju sufinanciranje od 50 do 75% ukupne vrijednosti projekta. Potencijalni korisnici sredstava iz fonda su tijela državne uprave, mala i srednja poduzeća te znanstveno-istraživački sektor. Republici Hrvatskoj na raspolaganju 6,881 milijarda eura od čega 4,321 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj.⁷⁴

3.8.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (European Agricultural Fund for Rural Development - EAFRD)

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj⁷⁵ pridonosi cjelokupnoj strategiji Europa 2020, koja će biti pojašnjena u poglavlju 4, te samoj kohezijskoj politici i ostalim instrumentima koji teže zajedničkoj poljoprivrednoj politici Europske unije. Želja je bila potaknuti na još veći razvoj poljoprivrede i ruralnih područja u cijeloj integraciji. Europska unija, sa svojim

⁷¹ Ibidem, dostupno online, 7.7.2021.

⁷² Skraćeno - EFRR

⁷³ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/110> dostupno online, 7.7.2021.

⁷⁴ <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj> dostupno online, 8.7.2021.

⁷⁵ Skraćeno - EPFRR

članicama, ima konkurentnu poljoprivredu na kojoj se vrijedi raditi i razvijati kako bi dosegla svoj vrhunac, te se na tome i radilo kroz ovo programsko razdoblje, a nastaviti će se i u programskom razdoblju u koje smo tek ušli, no od 2014. do 2020. imala je sljedeća tri dugoročna cilja:⁷⁶

- poticanje konkurentnosti poljoprivrede,
- osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima i klimatsku akciju,
- postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih gospodarstava i zajednica, uključujući otvaranje i održavanje radnih mjesta.

Odnosio se na očuvanje okoliša, postojećih eko-sustava te šuma, osim toga i na poticanje poduzetništva na ruralnim područjima, revitalizaciju i integraciju ruralnih područja. Ciljanje grupe ovog fonda predstavljaju naravno dionici gospodarstva, udruge i naposljetku sindikati, nakon toga i organizacije koje se bave okolišem i zaštitom istog, te zajednice u kulturi, zajednice žena te mladi. Želja je bila inovacija u privredi, ruralnim regijama te šumarstvu, osim toga jačanje konkurentnosti cjelokupne poljoprivrede, obnova i osvještavanje o održivom razvoju privrede, šumarstva i okoliša te naravno održivi razvoj i smanjenje siromaštva na nerazvijenim područjima članica.

U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine, predviđeni proračun za poljoprivredni program i ruralni razvoj iznosi 95,577 milijardi eura, što čini 24,4% ukupnog proračuna. Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. iznosi 2,383 milijardi eura, od čega će Republici Hrvatskoj iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj na raspolaganju biti 2,026 milijardi eura.⁷⁷

3.8.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (European Maritime and Fisheries Fund - EMFF)

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo⁷⁸ bavio se podupiranjem politika koje upravljaju pomorstvom i ribarstvom, alocira sredstva za ribarstvo i njezinu industriju te pomoć zajednicama koje se nalaze na priobalnim područjima kako bi se lakše prilagodile sektoru te postale održive, naime fond je osiguravao održivu industriju cjelokupnog sektora ribarstva te akvakulture u koju ulazi i uzgoj ne samo izlov. U programskom razdoblju 2014-2020 radilo se na postignuću slijedećih ciljeva:⁷⁹

- promicanja konkurentnih, ekološki održivih, gospodarski održivih i socijalno odgovornih ribarstva i akvakulture,
- poticanja provedbe zajedničke ribarske politike (ZRP-a),
- promicanja uravnoteženog i uključivog teritorijalnog razvoja na područjima ribarstva i akvakulture,

⁷⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf str.323., dostupno online, 8.7.2021.

⁷⁷ <http://europski-fondovi.eu/eafrd> dostupno online, 8.7.2021.

⁷⁸ Skraćeno - EFPR

⁷⁹ Ibidem, str. 253., dostupno online, 8.7.2021.

- poticanja razvoja i provedbe integrirane pomorske politike (IPP-a) Unije na način koji je komplementaran s kohezijskom politikom i ZRP-om.

Prijavitelji su mogli biti sve države članice, uključujući i gospodarske subjekte na području istih. Alokacija za ovaj fond kroz razdoblje od 2014. do 2020. iznosila je 6,4 milijarde eura, s tim da je 11% sveukupnog novca bila pod upravom Europske komisije dok je ostalih 89% bilo pod upravom država članica u okvirima operativnih programa.⁸⁰ U novom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine ukupna alokacija sredstava iz proračuna Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo iznosi 252,6 milijuna eura. Najveći udio sredstava (86,8 milijuna eura) osiguran je za prioritetno područje jedan (od šest prioriteta), koje se odnosi na poticanje okolišnog održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva.⁸¹

⁸⁰ Ibidem, str. 253., dostupno online, 8.7.2021.

⁸¹ <http://europski-fondovi.eu/eff> dostupno online, 8.7.2021.

4. Programi Europske unije

Programi koje je osmislila Europska unija zapravo su aktivnosti koje se smišljaju radi suradnje i povezivanja država članica integracije kroz različita područja odnosno različite sektore. Zapravo se fondovi Europske unije iskorištavaju kroz programe EU te se vidi smisao umrežavanja država članica. Koriste ih države članice, ali i države koje su u procesu ulaska u EU, na temelju potpisanog Memoranduma o razumijevanju za svaki pojedini program, kojim se uređuju uvjeti sudjelovanja, uključujući i visinu članarine za sudjelovanje u programima.⁸² Kada dođe do provedbe projekta razlikujemo dva modela provedbe fondova, onaj centralizirani te decentralizirani model. Većina Programa Unije provodi se prema centraliziranom modelu provedbe u kojem su za financijsko upravljanje i provedbu odgovorna tijela Europske komisije, tj. Opće uprave zadužene za pojedini program koje odlučuju o vrsti i trajanju programa, raspoloživom proračunu te raspisuju pozive na dostavu projektnih prijedloga.⁸³ U slučaju decentraliziranog modela, riječ je o prenošenju provedbene strukture na nacionalno tijelo. Tako u slučaju decentraliziranih aktivnosti u okviru programa Erasmus +, nacionalno tijelo predstavlja Agencija za mobilnosti i EU programe (AMPEU).⁸⁴ Sudjelovanje u programima EU ostvaruje se putem poziva za predaju projektnih prijedloga i dodjeljivanja grant sredstava odabranim projektima. Projekti podržani u okviru programa EU uobičajeno zahtijevaju sudjelovanje nekoliko partnera iz više zemalja članica programa, kao i djelomično sufinanciranje projekata od strane prijavitelja.⁸⁵

Nakon ulaska u EU Hrvatska ostvaruje puno pravo u sudjelovanju u projektima Europske unije, i to svih projekta te potpisani memorandumi više nisu bitni jer je postala članica te time ostavila puno pravo u sudjelovanju u svim projektima Europske unije. Vlada Republike Hrvatske usvojila je 2. srpnja 2014. godine Zaključak o sudjelovanju Republike Hrvatske u Programima Unije u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine.⁸⁶

Tablica 2. Tablični prikaz programa EU 2014.-2020.

Sektor	Naziv programa	Ukupan proračun (€)	Tijelo zaduženo za koordinaciju programa u EH
Znanost kroz sve sektore	Obzor 2020	78,6 milijardi eura	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za mobilnost i programe EU
Obrazovanje i mladi	Erasmus Plus	14,7 milijardi eura	Agencija za mobilnost i programe EU
Kultura	Kreativna Europa	1,5 milijardi eura	Ministarstvo kulture
Civilno društvo	Europa za građane 2014-2020	229 milijuna eura	Ured za udruge Vlade RH

⁸² <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf> str. 3., dostupno online, 8.7.2021

⁸³ <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/> dostupno online, 1.7.2021.

⁸⁴ <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/> dostupno online, 1.7.2021.

⁸⁵ Ibidem, str. 3. dostupno online, 8.7.2021.

⁸⁶ <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/> dostupno online, 8.7.2021.

Socijalna politika	Zapošljavanje i socijalne inovacije	919 milijuna eura	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
Zdravstvo	Zdravlje za rast	440 milijuna eura	Ministarstvo zdravlja, Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Zaštita potrošača	Potrošač 2014.-2020.	197 milijuna eura	Ministarstvo gospodarstva
Zaštita okoliša	ŽIVOT	3,5 milijardi eura	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
Konkurentnost i inovativnost	COSME- program za konkurentnost poduzetništva i MSP-a	2 milijarde eura	Ministarstvo poduzetništva i obrta
Financije	HERKUL III	110 milijuna eura	Ministarstvo financija
	PERIKLO 2020	7,7 milijuna eura	
Porezna politika	FISCALIS 2020	234 milijuna eura	Ministarstvo financija – porezna uprava
Carinska politika	CARINE 2020	547 milijuna eura	Ministarstvo financija – Carinska uprava
Pravosuđe	PRAVOSUĐE	378 milijuna eura	Ministarstvo pravosuđa
	TEMELJNA PRAVA I DRŽAVLJANSTVO	439 milijuna eura	

Izvor: <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf> str.4,dostupno online, 12.7.2021.

U tablici 1 prikazani su programi Europske unije za programsko razdoblje 2014.-2020, prikazuje sektore u kojima su provedeni programi, nazive programa te koliko je novca alocirano i koja su ministarstva i uredi bili zaduženi za provedbu. Provelo se 15 programa u ukupno 13 sektora, financije i pravosuđe imali su po dva programa dok je ostatak imao po jedan. U tablici ističu se Kreativna Europa, Cosme,, Život, Obzor 2020 te Erasmus + zbog količine novca odnosno ukupnog proračuna kojeg u su imali te će ti programi biti pobliže opisani.

Obzor 2020. (Horizon 2020) predstavlja program EU-a koji financira istraživanje i inovacije, zapravo predstavlja financijski instrument kako bi se ostvarile ideje poput globalne konkurentnosti. Osim toga, služi i za poticanje gospodarstva i otvaranje radnih mjesta. Obzor 2020. temelji se na tri glavna potprograma: Izvrsna znanost, Industrijsko vodstvo i Društveni izazovi.⁸⁷

Erazmus Plus (Erasmus +) program predstavlja jedan od raširenijih programa u obrazovanju, osim obrazovanja obuhvaća i mlade, razne obuke i poticaj na školovanje. Cilj ovog programa je smanjenje ranog napuštanja obrazovnog sustava kao i povećanje broja visokoobrazovanih

⁸⁷ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf> str.4., dostupno online, 12.7.2021.

osoba.⁸⁸ Potiče dakle visoko obrazovanje, razna osposobljavanja, rano uključivanje djece u obrazovanje, sveukupni boljitak mladosti, obrazovanje u višim godinama života te naposljetku i sport.

Život (Life) predstavlja program zaštite okoliša, ovaj instrument financira već navedenu zaštitu okoliša te klimatske ciljeve Europske unije. Cilj Programa LIFE je doprinijeti implementaciji, ažuriranju i razvoju EU politika i zakonodavstva iz područja okoliša i klime kroz sufinanciranje projekata koji imaju europsku dodanu vrijednost.⁸⁹

Cosme (Programme for the competitiveness of enterprises and SME-s) predstavlja program konkurentnosti i poduzetništva malih i srednjih poduzeća (MSP), instrument koji podržava poduzetnike na području integracije te se zalaže za povećanje konkurentnosti istih te radi na poboljšavanju uvjeta poslovanja na području EU-a, a osigurava kontinuitet s inicijativama i akcijama koje se već provode u okviru Programa za poduzetništvo i inovacije (EIP), kao što je Enterprise Europe Network.⁹⁰

Kreativna Europa (Creative Europe) predstavlja instrument koji se bavi europskom kulturom i jezikom, odnosno raznolikosti istog. Najviše se odražava u promicanju kulture i očuvanju, daje podršku jačanju konkurentnosti sektora kulture čime pridonosi strategiji Europa 2020 i njezinim temeljnim inicijativama.⁹¹

⁸⁸ Ibidem, str 5., dostupno online, 12.7.2021.

⁸⁹ <https://strukturnifondovi.hr/life/> dostupno online, 12.7.2021.

⁹⁰ Ibidem, str.6., dostupno online, 12.7.2021.

⁹¹ Ibidem, str 5., dostupno online, 12.7.2021.

5. Strateški dokumenti

Svaka država, grad, lokalna i područna samouprava većinom posjeduju i rade na svojim strateškim dokumentima, većinom su to strategije razvoja područja do određenog razdoblja ili pak strateški okviri. Isto tako Europska unija posjeduje svoje strateške dokumente koji će biti obrađeni u ovom poglavlju, a to su Zajednički strateški okvir, već spomenuti Sporazum o partnerstvu, Europa 2020 te Operativni programi.

5.1. Zajednički strateški okvir

Zajednički strateški okvir⁹² ili ZSO predstavlja dokument koji definira sveobuhvatnu strategiju i investicijski okvir za ulaganja iz svih ESI fondova te sadrži prijedloge učinkovite primjene sredstava EU u postizanju ciljeva Strategije Europa 2020.⁹³ Prema Uredbi (EU) br. 1303/2013 „ZSO-om se utvrđuju strateška temeljna načela kako bi se olakšao proces programiranja i sektorska i teritorijalna koordinacija intervencija Unije u okviru ESI fondova te koordinacija s drugim relevantnim politikama i instrumentima Unije u skladu s ciljevima strategije Unije za pametan, održiv i uključiv rast, uzimajući u obzir ključna teritorijalna pitanja za razne vrste teritorija.“⁹⁴ Zapravo se upravo kroz Zajednički strateški okvir države drže zajedničkih smjernica kako bi što bolje mogle iskoristiti mogućnosti fondova Europske unije te podržavati zajedničku politiku i prioritete koji dolaze s integracijom i razvojem koje želi.

Zapravo se strateški okvir može približiti i okvirima koje imaju gradovi, županije, itd. jer rade na istim ciljevima, usmjeravaju i ističu na čemu se treba raditi i u što najviše ulagati. Isto tako ZSO predstavlja interese svih država članica te usmjerava uzimajući u obzir politike, prioritete i tomu slično, doprinosi cjelokupnom planu i razvoju država članica bilo da se radi o ESI fondovima ili nekim drugim mehanikama koje ono uređuje. Osim toga Uredbom (EU) br. 1303/2013 „ZSO olakšava izradu sporazuma o partnerstvu i programa u skladu s načelima proporcionalnosti i supsidijarnosti te uzima u obzir nacionalne i regionalne nadležnosti pri odlučivanju o posebnim i odgovarajućim mjerama politike i koordinacije.“⁹⁵

5.2. Sporazum o partnerstvu

Sporazum o partnerstvu uveden je kako bi odražavao novi, poboljšani sustav upravljanja strategije Europa 2020. zajedno s reformom kohezijske politike, EPFRR-a i EFPR-a, koja ima

⁹² Engl. Common Strategic Framework skraćeno CSF)

⁹³ <https://intermediaprojekt.hr/zajednicki-strateski-okvir-2014-2020/> dostupno online, 19.7.2021.

⁹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=et> članak 10, stavak 1, dostupno online, 19.7.2021.

⁹⁵ Ibidem, članak 10, stavak 3, dostupno online, 19.7.2021.

za cilj povećati učinkovitost i efikasnost ESI fondova.⁹⁶ A zapravo prema Uredbi (EU) 1303/2013 „sporazum o partnerstvu” znači dokument koji u suradnji s partnerima i u skladu s načelom upravljanja na više razina izrađuje država članica, kojim se utvrđuju strategija, prioriteti i mehanizmi te države članice za djelotvorno i učinkovito korištenje ESI fondovima radi provedbe strategije Unije za pametan, održiv i uključiv rast te koji nakon procjene i dijaloga s dotičnom državom članicom odobrava Komisija.⁹⁷ Sporazum dakle predstavlja još jedan strateški dokument koji uređuje sustav korištenja fondova, kako, tko i na koji način, usklađuju se politike i prioriteti te načini na koji iskoristiti i kako ESI fondove. Uz indikativnu distribuciju potpore EU-a između programa i TC-a⁹⁸ sporazum o partnerstvu mora sadržavati ukupni sažetak načina na koji su provedeni novi elementi.⁹⁹

- primjenu horizontalnih načela i političkih ciljeva ESI fondova, uključujući načelo partnerstva i ciljeve vezane uz klimatske promjene,
- distribucija pričuve za ostvarenje postignuća razrađena po svakom ESI fondu i kategoriji regije te način na koji se osigurava funkcioniranje okvira učinka,
- sažetak stanja primjenjivih ex ante uvjeta,
- procjenu administrativnih kapaciteta tijela vlasti uključenih u provedbu ESI fondova zajedno sa – gdje je to potrebno – sažetkom akcija za njihovo poboljšanje,
- sažetak akcija čiji je cilj smanjenje administrativnog tereta za korisnike,
- samo za Fondove, informacije potrebne za ex ante verifikaciju usklađenosti s pravilima dodavanja,
- glavna područja prioriteta za suradnju u sklopu ESI fondova uzimajući u obzir, gdje je to prikladno, strategije za makroregije i morske bazene.

Kako svake članice, tako i Hrvatske, Sporazum predstavlja način na koji će Hrvatska upotpuniti zajedničke ciljeve i politike kroz korištenje fondova Europske unije. Prijedlog Partnerskog sporazuma izradili su zajednički Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Ministarstvo poljoprivrede i Tematske radne skupine koje djeluju u okviru Koordinacijskog povjerenstva za pripremu programskih dokumenata za financijsko razdoblje Europske unije 2014.-2020., poštujući pravila o partnerstvu, članak 5. Uredbe (EU) 1303/2013 i Europski kodeks ponašanja za partnerstvo.¹⁰⁰

⁹⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf str. 20, dostupno online, 19.7.2021.

⁹⁷ Ibidem, članak 2, stavak 20, dostupno online, 19.7.2021.

⁹⁸ TC – tematski ciljevi

⁹⁹ Ibidem, str 21., dostupno online, 19.7.2021.

¹⁰⁰ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/sporazum-o-partnerstvu/323> dostupno online, 19.7.2021.

5.3.Strategija Europa 2020

Strategija Europa 2020. desetogodišnja je strategija Europske unije za rast i zapošljavanje. Pokrenuta je 2010. kako bi se stvorili uvjeti za pametan, održiv i uključiv rast.¹⁰¹ Unutar strategije, podržava se financiranje projekata koji uvode inovacije u poduzeća, transfer tehnologija, istraživanja te poslovno-savjetodavne usluge za istraživanje i inovacije. Također, podupiru se i istraživačke ustanove, tehnološki centri za izvrsnost i znanstveni parkovi.¹⁰² Pokrenuta je već spomenute godine kao još jedan alat u pomoći izlaska iz recesije, odnosno kao odgovor na istu. Kao prioritete Europa 2020 zagovara pametan, održiv i uključiv rast što se odražava i na njezine tematske ciljeve. Svaki prioritet ima nekolicinu TC-a koje treba ispuniti. Tematski ciljevi prioriteta pametan rast predstavljaju: jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacije, poboljšanje pristupa informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji te njezine uporabe i kvalitete, jačanje konkurentnosti MSP-ova, poljoprivrednog sektora (u sklopu EPFRR-a) te sektora ribarstva i akvakulture (u sklopu EFPR-a). Održiv rast za tematske ciljeve sadrži podršku prelasku na ekonomiju s niskom razinom emisije CO₂ u svim sektorima, promicanje prilagodbe na klimatske promjene, sprečavanje rizika i upravljanje njima, očuvanje i zaštita okoliša te promicanje učinkovitosti resursa, promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža dok uključiv rast podržava promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage, promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije, ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i stručno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje, jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave.

Ciljevi Europe 2020:¹⁰³

- 75 % populacije u dobi između 20-64 godina trebalo bi biti zaposleno,
- 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj,
- Potrebno je ispuniti klimatsko-energetske ciljeve „20/20/20“ (uključujući i povećanje do 30 % smanjenja emisije ukoliko okolnosti dozvoljavaju),
- Postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10 %, a najmanje 40 % mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja i
- 20 milijuna manje ljudi trebalo bi biti u opasnosti od siromaštva.

No prelazimo u novo razdoblje, odnosno nalazimo se u 2021 godini, te je Vijeće 2019. godine usvojilo zaključke o provedbi Programa održivog razvoja do 2030.¹⁰⁴ Poznatiji pod nazivom Održiva Europa do 2030 kojem su usvojeni zaključci o provedbi 10.12.2019. od strane Vijeća.

¹⁰¹ <https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454> dostupno online, 19.7.2020.

¹⁰² <http://www.europski-fondovi.eu/vijesti/se-eli-posti-i-strategijom-europa-2020> dostupno online, 19.7.2021.

¹⁰³ Europska Komisija (2010.): Strategija Europa 2020., Bruxelles, <https://strukturnifondovi.hr/wpcontent/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf>, str. 12., dostupno on-line 19.7.202.

¹⁰⁴ <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2019/12/10/sustainable-europe-by-2030-council-adopts-conclusions/> dostupno online, 19.7.2021.

U zaključcima se ističe potreba za ubrzanjem djelovanja, i unutar EU-a i u drugim dijelovima svijeta, kako bi se ostvarili vizija i ciljevi Programa održivog razvoja do 2030. Ponovno se potvrđuje da će EU i njegove države članice i dalje imati vodeću ulogu u provedbi ciljeva održivog razvoja i da će pri tome podupirati učinkovit multilateralizam i međunarodni poredak utemeljen na pravilima.¹⁰⁵ Nastavljaju se dakle klimatsko-energetski ciljevi prošlog razdoblja te se nadodaje još dio bitan za održivi razvoj budućnosti. Komisija je utvrdila sljedeće glavne elemente političkog okvira za 2030.:¹⁰⁶

- obvezujući cilj smanjenja emisije stakleničkih plinova
- obvezujući cilj obnovljive energije u cijelom EU-u
- energetska učinkovitost
- reforma ETS¹⁰⁷-a Europske unije

5.4. Operativni programi Europske unije

Operativni programi, skraćeno znani kao OP, detaljni su planovi u kojima države članice predviđaju koliko će sredstava iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF-ova) potrošiti tijekom programskog razdoblja.¹⁰⁸ Programiranjem, odnosno stvaranjem operativnih programa države članice predočavaju iz kojeg fonda žele povući novac, mogu se orijentirati na državu cijelu ili pak pojedine regije u državi kroz programiranje odnosno kroz operativne programe. Sami OP-i predstavljaju jedan od bitnijih strateških dokumenata, ostali će biti pojašnjeni u idućem poglavlju. Države članice prijavljuju operativne programe na temelju sporazuma o partnerstvu. U svakom se operativnom programu određuje koji će se od 11 tematskih ciljeva kojima se rukovodi kohezijska politika u programskom razdoblju od 2014. do 2020. nastojati postići putem sredstava dostupnih tom operativnom programu.¹⁰⁹ Programiranje zavisi od svake države članice i onoga na čemu treba poraditi i ono u što treba više ulagati, tu se surađuje s Europskom komisijom, predočava se u dijalogu problematika i ciljevi koje država želi i treba ispuniti kroz OP. Kako je prethodno programsko razdoblje završilo i Hrvatska mora napraviti nove OP kako bi zadovoljila formu i prikazala u što želi ulagati i kako razvijati, nadalje započela je izrada sljedećih Operativnih programa:¹¹⁰

- Operativni program Konkurentnost i kohezija 2021. 2027., koji obuhvaća Europski fond za regionalni razvoj i Kohezijski fond,
- Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2021. 2027. koji obuhvaća Europski socijalni fond plus,

¹⁰⁵ <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2019/12/10/sustainable-europe-by-2030-council-adopts-conclusions/> dostupno online, 19.7.2021.

¹⁰⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_14_54 dostupno online, 19.7.2021.

¹⁰⁷ Sustav EU-a za trgovanje emisijama, engl. emissions trading system

¹⁰⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/o/operational-programme dostupno online, 12.7.2021.

¹⁰⁹ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/o/operational-programme dostupno online, 13.7.2021.

¹¹⁰ <https://www.ra-kazup.hr/programiranje-operativnih-programa-na-nacionalnoj-razini/> dostupno online, 13.7.2021.

- Integrirani teritorijalni program, koji adresira specifične probleme na lokalnoj i regionalnoj razini te obuhvaća EFRR, KF, FPT¹¹¹.

Svakako mora postojati usklađenost OP RH s EU, kako bi se pridoneslo zajedničkim ciljevima i politici kojoj se teži, kako se Hrvatska mora usklađivati isto tako moraju se usklađivati i druge države članice integracije. Pošto je ovo tek nadolazeće razdoblje te se još uvijek pišu operativni planovi i cjelokupni proces još traje osvrćemo se na prošlo programsko razdoblje odnosno ono od 2014 do 2020.

5.4.1. Operativni programi u Hrvatskoj kroz razdoblje 2014.-2020.

Kako je već zaključeno, OP služe kao način i pregled EU kako će i iz kojeg točno fonda država članica povlačiti novac. Hrvatska je u ovom programskom razdoblju imala četiri operativna programa te jedan zajednički pod nazivom Europska teritorijalna suradnja, ranije je navedeno da je jedan od ciljeva koje nosi kohezijska politika suradnja između država članica isto tako stvorio se i ovaj OP, težio je suradnji među državama članicama na svim razinama. Osim toga, 4 programa koja je imala Hrvatska su:

- Operativni program učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.
- Operativni program konkurentnost i kohezija 2014.-2020.
- Operativni program za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020.
- Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

OP Učinkoviti ljudski potencijali¹¹² proizlazi iz Europskog socijalnog fonda, upravo taj fond članicama Europske unije omogućava ulaganje u ljude i ljudski kapital te s time i jačanje gospodarstva, ulaganjem u ljude i njihove vještine te usavršavanje podiže se tržište rada te se lakše integriraju u isto. Osim toga predstavlja i aspekt borbe protiv siromaštva na području integracije. Europska komisija odobrila je Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. 18. prosinca 2014. godine.¹¹³

Osnovni cilj Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je ukupna vrijednost 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi financira iz proračuna Europske unije, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih¹¹⁴.¹¹⁵ Svaki OP ima osnovne ciljeve iz kojeg proizlaze prioritetne osi, odnosno temeljna područja u koja će se ulagati, kako je navedeno Hrvatska je jačala koheziju i zapošljavanje; iz toga proizlaze 4 prioritetne osi u koje će se ulagati:

¹¹¹ FPT-Fond za pravednu tranziciju.

¹¹² Skraćeno - OPULJP

¹¹³ <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020-780> dostupno online, 13.7.2021.

¹¹⁴ Inicijativa za zapošljavanje mladih (YEI) predstavlja inicijativu Europske unije za zapošljavanje mladih u regijama gdje nezaposlenost mladih prelazi 25%

¹¹⁵ <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020-780> dostupno online, 13.7.2021.

- Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage
- Socijalno uključivanje
- Obrazovanje i cjeloživotno učenje
- Dobro upravljanje

Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage kao cilj je imao smanjenje nezaposlenosti na području RH, integraciju duže nezaposlenih osoba, očuvanje postojećih radnih mjesta, otvaranje novih, suzbijanje rasta nezaposlenosti, poboljšavanje rada HZZO-a. Osim toga radilo se i na povezivanju malih i srednjih poduzeća te rad na fleksibilnosti istih te poboljšavanju njihovih znanja i vještina. naglasak se stavljao na mlade i veliku nezaposlenost istih, prema OPULJP 2014.-2020¹¹⁶.(str 4.) osiguravanje pristupa stjecanju praktičnih vještina može poslužiti kao potpora usklađivanju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja sa stvarnim potrebama tržišta rada i pridonijeti zapošljavanju ovih skupina. S time krenulo bi se u startu poboljšavati radnu snagu te s time i radno tržište RH. Osim mladih radilo se na zapošljavanju onih teže zapošljivih odnosno ljudi starije starosne dobi te se obaziralo i na zaštitu na radu i opasnosti na istoj. Borilo se i protiv neprijavljenog rada te poboljšavale se institucije na području RH poput HZZO-a te sličnih koji imaju djelokrug u aktivnostima vezanim za ovaj prioritet. Kao dionike ovog prioriteta su lokalna i regionalna samouprava, razne organizacije (neprofitne, međunarodne, nevladine), razne agencije, privatna poduzeća (mala i srednja) te razna partnerstva (socijalna, lokalna, regionalna).

Socijalno uključivanje bavilo se socijalno ugroženim skupinama odnosno onim građanima koji nemaju povoljan položaj u društvu, nalaze se na marginama, nisu uključeni u društvo te nemaju povoljan položaj za put ka zaposlenju. Unaprjeđivale su se socijalne usluge na području RH kako bi iste mogle raditi na novim mogućnostima zaposlenja te unaprjeđivanju istih.

Socijalna uključenost ticala se i poslijeratnog razdoblja koje je ostavilo posljedice sve do sad, baš ljudi koji su bili tome izloženi imaju i veći rizik od marginalizacije, ljudi poput stradalih, ranjenih, izbjeglica ili pak branitelja. Shodno tome dolazi i do diskriminacije protiv koje se bori ova mjera. Nevezano za Domovinski rat, osobe slabijeg imovinskog statusa doživljavaju diskriminaciju na gotovo svim razinama; prema OPULJP-u 2014.-2020. (str.8) OPULJP će podržati aktivnosti za borbu protiv etničke diskriminacije i diskriminacije na osnovi nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi, spola, spolne orijentacije. Osim toga, mjerama OPULJP -a radilo se i na zdravstvenoj njezi, odnosno dostupnosti zdravstvene njege svima, pa i onim marginaliziranim skupinama i razvoj same zdravstvene usluge te njezine dostupnosti cjelokupnom stanovništvu. Velika se podrška daje i organizacijama civilnog društva, udrugama i drugima koji uključuju određene aspekte društva, pogotovo marginalizirane na projektima, aktivnostima i slično. Korisnici ove aktivnosti ponajviše su bile nevladine organizacije, neprofitne organizacije, javne ustanove, privatne institucije, privatne tvrtke, lokalna i područna samouprava, lokalne i regionalne razvojne agencije.¹¹⁷

¹¹⁶ Operational Programme Efficient Human Resources 2014 - 2020 2014HR05M9OP001 - 1.3 – dostupno online, <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/esi-fondovi-2014-2020> , str.4., 13.7.2021.

¹¹⁷ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020/> dostupno online, 13.7.2021.

Obrazovanje i cjeloživotno učenje predstavljalo je aktivnost orijentirana na ljudski potencijal i obrazovanje te osposobljavanje kadrova uzimajući u obzir trenutne težnje tržišta rada. Baziralo se na povećanju dostupnosti cjeloživotnog učenja te poboljšavanje obrazovanih ljudi na svim poljima, ali poglavito na polju istraživanja i razvoja. Ovdje se u pitanje dovodi i poboljšanje mobilnost koja se podupire Erasmus Plus programom koji je prijašnje objašnjen. Osim samog obrazovanja koje se potiče kroz ovu aktivnog od vrtičke dobi, potiče se i segment cjeloživotnog učenja koji rezultira povećanjem znanja i struke te time zaposlenja i na koncu poboljšavanja tržišta rada te kvalitete života.. Prema OPULJP -u 2014.-2020. (str. 16.) Hrvatska trebala provesti mjere za poboljšanje relevantnosti tržišta rada i kvalitete ishoda obrazovanja moderniziranjem kvalifikacijskih sustava, uspostavljanjem mehanizama osiguranja kvalitete i poboljšanjem prijelaza iz škole na posao, osobito kroz jačanje strukovnog obrazovanja i učenja temeljenog na radu. Ovdje korisnike predstavljaju¹¹⁸ vrtići, osnovne i srednje škole, visoka učilišta studentske i ueničke udruge, centri za obrazovanje (djece, učenika studenata s invaliditetom), nevladine udruge, istraživački instituti, udruge poslodavaca, sindikati, i druge relevantne nevladine organizacije, uključujući i studentske organizacije.

Dobro upravljanje predstavljalo je pojačanje administraciji, ali i reorganizaciji i resistematizaciji postojećih struktura i povećanje online sustava (poput E-građanin). Osim toga i jačanje uloge organizacija civilnog društva za društveno–ekonomski rast i demokratski razvoj.¹¹⁹ Osim toga, ideja je bila u promjeni poslovnih procesa, odnosno uvođenje više online usluga jer je prema OPULJP -u 2014.-2020.(str. 18.) u 2010. godini hrvatski građani mogli su koristiti 50% osnovnih javnih usluga putem interneta, što je ispod prosjeka EU koji je iznosio 81%. 2013. godine samo 30,8% hrvatskih građana komuniciralo je s javnom upravom putem online aplikacija, dok je u EU27 prosjek bio 50%. uzimajući to u obzir vidi se zaostatak koji se trebao pokriti ovom aktivnosti te donesti bolje obrazovan i organiziraniji sustav te modernizirani, kako bi bili uz korak s drugim članicama Europske unije. No ipak uz to sve mora se pripaziti i na kvalitetu usluga, bilo uživo ili online te s time u vidu znati upravljati ljudskim resursima s kojima raspoložemo te iste obrazovati kako bi postigli najbolju uslugu. Velika briga svakako u RH predstavlja sveprisutnija korupcija koja je briga i ove aktivnosti, spriječavanje i borba protiv iste ne bi trebala potpadati pod jednu aktivnost nego cjelokupnu državu i njezin pravosudni sustav koji je također uključen u ovu aktivnost. Potreba nastaje za dijalogom između države i društva, poglavito društva i njezinih dionika, različitih udruga i društava koji ga čine te koji mogu i napraviti promjenu kao dio istog. Osim toga, dijelovi koji nisu baš spominjani bili su pametna administracija, koja se može povezati sa svim prioritetnim osima, poglavito zbog želje za napretkom unutar administracije i pomaka na online način rješavanja pojedinih papira i problema. Uz to dolazi i tehnička podrška odnosno pomoć, kako bi se što bolje i lakše omogućio prijelaz i poboljšanje online aktivnosti, rada na računalo i slično.

Tablica 3. Raspodjela sredstava EU-a po prioritetnim osima

Prioritetna os	Alokacija ESIF (EUR)
Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage	571.769.470

¹¹⁸ <https://efondovi.mrrfeu.hr/MISCMS/operativni-programi> dostupno online, 13.7.2021.

¹¹⁹ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020/> dostupno online, 13.7.2021.

Socijalno uključivanje	340.146.855
Obrazovanje i cjeloživotno učenje	450.000.000
Pametna administracija	179.130.089
Tehnička pomoć	80.000.000
Ukupno	1.621.046.414

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020/> dostupno online, 15.7.2021.

Nadalje prelazimo na operativni program Konkurentnost i kohezija¹²⁰ 2014.-2020., ranije spominjana kohezijska politika ovim OP-om provodi svoje ciljeve te OPKK predstavlja temeljni programski dokument kojim se ona provodi. doprinosi cilju Ulaganje za rast i radna mjesta kroz poticanje ulaganja u infrastrukturne investicije (u područjima prometa, energetike, zaštite okoliša, ICT-a) i pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačkih djelatnosti.¹²¹ OPKK se sufinancira iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF).¹²² 9 tematskih ciljeva razrađuje se na 9 prioriternih osi uz nadopunu tehničke pomoći, baš kao kod OPULJP -a. OPKK a i svi ostali programi smišljeni su s ciljem boljitka, ali ima i nadopunjavanja jedno drugog te se tako gore spomenuti OPULJP nadopunjuje s OPKK-om. U okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. Republici Hrvatskoj je na raspolaganju 6,881 milijarda eura od čega 4,321 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i 2,559 milijardi eura iz Kohezijskog fonda (KF).¹²³ Prioritetne osi za OPKK u hijerarhiji ispod sebe imaju i investicijske ciljeve te specifične ciljeve koji će biti pojašnjeni kroz objašnjenje same prioritetne osi.

Iz OPKK proizlazi već navedenih 9 odnosno 10 prioriternih osi ako uključimo tehničku pomoć¹²⁴:

- Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
- Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije
- Poslovna konkurentnost
- Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije
- Klimatske promjene i upravljanje rizicima
- Zaštita okoliša i održivost resursa
- Povezanost i mobilnost
- Socijalno uključivanje i zdravlje
- Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
- Tehnička pomoć

Nadalje će izdvojiti par zanimljivijih osi te onih koji su imale najveću alokaciju novca za svoje aktivnosti. Prioritetna os jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija bavi se

¹²⁰ Skraćeno - OPKK

¹²¹ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-konkurentnost-i-kohezija/> dostupno online, 15.7.2020.

¹²² „Operational Programme Competitiveness and Cohesion 2014 - 2020 2014HR16M1OP001 - 1.2, <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/esi-fondovi-2014-2020> dostupno online, str.1., 15.7.2021.

¹²³ <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/op-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020-779> dostupno online, 15.7.2021.

¹²⁴ <https://efondovi.mrrfeu.hr/MISCMS/operativni-programi> dostupno online, 15.7.2021.

istraživačkim sektorom i razvojem (IR).¹²⁵ Kao prioriteti ovdje se nameću infrastruktura istraživanja i inovacije¹²⁶ kako bi se prometnuli u vodeće poglavito one koje se nalaze u Europskoj uniji te unesli više novca odnosno više investirali u tehnologiju, razvoj, kulturu i kreativnu industriju pa i u obrazovanje poglavito visoko obrazovanje, razvoj novih proizvoda i usluga te usavršavanje već postojećih s naglaskom na ključne tehnologije koje kao zadaću imaju inoviranje. Sve to u svrhu specifičnih ciljeva poput povećanja sposobnosti IR-a, povećanja kvalitete u svrhu poboljšavanja gospodarstva te novih proizvoda i usluga.

Iduća prioritetna os stoji pod nazivom poslovna konkurentnost koje se usko dotiče poduzetništva, poglavito MSP-a.¹²⁷ Sektor MSP sudjeluje sa 68,3 % u ukupnom zapošljavanju (1,03 milijuna osoba), što je iznad prosjeka Europske unije, stvarajući 20,5 milijardi eura dodane vrijednosti (59 %), što je na razini prosjeka Europske unije i 51 % BDP-a.¹²⁸ S time u vidu, trebalo je raditi na razvijanju i mogućnostima za poduzeća i poduzetnike, poglavito male i srednje. Kao prioriteti nameću se razvoj poslovnih inkubatora s tim i promicanje MSP-a odnosno poticanje na stvaranje istih te novih ideja na tržištu. Posebni cilj bio je omogućiti što bolje financiranje MSP-ova i pomoć pri financiranju. Nakon toga idući cilj bio je podizanje poduzetništva na svim razinama (lokalnim, regionalnim, nacionalnim) te potpora u istraživanju i inoviranju tržišta, s time i raditi na rastu poduzetnika i poduzeća te uslugama i proizvodima na tržištu.

Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije je iduća prioritetna os koja se dotiče razvoja novih tehnologija te iskorištavanja resursa. U sve razvijenijem svijetu postaje se sve osvješteniji o brizi za okoliš, osim toga i za izvore energije koje se može dobiti iz obnovljivih izvora te kako efikasnije i efektivnije koristiti energiju kako u kućanstvima tako i u poduzećima, organizacijama te zgradama. Osim toga i smanjenje potrošnje električne energije za javnu rasvjetu te ukupna ušteda s obzirom na energetske učinkovitost u sustavu toplinarstva¹²⁹ Sve u cilju smanjenja besmislenog iskorištavanja energije te ulaganja u obnovljive izvore koji se razvijaju te će se nastaviti razvijati još više.

Zaštita okoliša i održivost resursa usko se veže uz gore navedenu os, kako je već spomenuto osim osi mogu se nadopunjavati i sami operativni programi. Zaštita okoliša kao što i sama kaže bavila se zaštitom očuvanjem i razvojem baštine (prirodne i kulturne). Obnavljanje, sačuvanje, revitalizacija i još mnogo aktivnosti bili su sastavni dio ove osi. Osim toga zbog zaštite okoliša i održivosti dostupnih resursa bavilo se i otpadom te investiranjem u zbrinjavanje te obnove tla i raznolikosti flore i faune. Može se sumirati tako da se uzmu okoliš, turizam te vodoopskrba i prirodna i kulturna baština te reći da se investiralo u sve dijelove koji su vezani za to, a imaju dugoročan utjecaj na lokalnu i regionalnu samoupravu, nakon toga na državu te samu Europsku uniju.

Zadnja prioritetna os koja će se izdvojiti je povezanost i mobilnost. Kao što i sam naziv kaže, bavi se infrastrukturom, poboljšavanjem iste te razvojem. Specifični cilj usredotočen je na poboljšanje dostupnosti cestovne mreže TEN-T¹³⁰ i pristupa cestama mreže TEN-T, čime se

¹²⁵ IR – istraživanje i razvoj

¹²⁶ Skraćeno – I&I

¹²⁷ Malo i srednje poduzetništvo

¹²⁸ Ibidem, str.6.

¹²⁹Ibidem, str. 105.

¹³⁰ Trans – European Network – Transport

osigurava integracija s postojećom sekundarnom i tercijarnom mrežom.¹³¹ Investiranje radi povezanosti što same Hrvatske tako i svih država članica unije, ne samo cestovnog prometa već i svih ostalih vrsta, ali ne samo u svrhu puke povezanosti nego razvoja trgovine, putovanja, turizma i sličnog.

Tablica 4. Raspodjela po području financiranja

Prioritetna os	Alokacija ESIF (EUR)
Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija	664.792.165
Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije	307.952.676
Poslovna konkurentnost	970.000.000
Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	531.810.805
Klimatske promjene i upravljanje rizicima	245.396.147
Zaštita okoliša i održivost resursa	1.987.360.608
Povezanost i mobilnost	1.310.205.755
Socijalno uključivanje i zdravlje	356.500.000
Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje	270.914.791
Tehnička pomoć	236.112.612
Ukupno	6.881.045.559

Izvor: <https://efondovi.mrrfeu.hr/MISCMS/operativni-programi> dostupno online, 16.7.2021.

Program ruralnog razvoja za ovo razdoblje bio je podrška zajedničkoj poljoprivrednoj politici Europske unije. Ruralni razvoj, kao drugi stup ZPP financiran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR). Cilj programa: poticanje konkurentnosti poljoprivrede, osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima i klimatskim promjenama i postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta.¹³² Sami program imao je 3 cilja¹³³: poticati konkurentnost poljoprivrede, osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama, postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta.

Kao najviše financirani prioriteti ističu se: povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama. Dakle ulaganje u privredna gospodarstva s ciljem razvoja i održavanja istih te investiranje u zanimanja ovog sektora i povećanje konkurentnosti kako bi dosegli novu razinu. promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije. Nakon toga još jedan istaknut prioritet je održivo upravljanje šumama te obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo. Održivo šumarstvo predstavlja jedan od glavnih problematičnosti zbog raznog načina izvlake i prodavanja, pogotovo ilegalnog, dolazi do iskrčivanja šuma zbog nekontroliranih uvjeta poslovanja te se tako šteti, osim šumama, kompletnom ekosustavu.

¹³¹ Ibidem, str.157.

¹³² <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/program-ruralnog-razvoja-2014-2020/> dostupno online, 16.7.2021.

¹³³ <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/program-ruralnog-razvoja-2014-2020> dostupno online, 16.7.2021.

nakon toga dolazi i promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima. Nadaleko je znano kako se na ruralnim područjima teško živi, ljudi se bave svojim gospodarstvima no ponekad uvjeti ne dozvoljavaju neki veliki profit iz tog. Radilo se na smanjivanju siromaštva, pogotovo u zabačenim dijelovima, te poticanje na uključenost stanovnika s ruralnih područja.

Tablica 5. Prioriteti programa ruralnog razvoja

Prioritetna os	Alokacija EUR
Promicanje znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima	Sredstva za postizanje ciljeva u okviru Prioriteta 1 raspoređena su unutar prioriteta 2-6
Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama	655.258.065,04
Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi	262.787.249,14
Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo	532.027.110,93
Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru	125.957.189,34
Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima	408.629.038,15
Tehnička pomoć	41.563.847,40
UKUPNO	2.026.222.500,00

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/program-ruralnog-razvoja-2014-2020/> dostupno online, 19.7.2021.

Zadnji program koji se nalazi u ovom programskom razdoblju je OP Pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. Kroz razne zajedničke politike, a ovdje prvenstveno ribarstvene predstavljaju se zajednički ciljevi i politike koje države članice trebaju slijediti kako bi imali održiv razvoj te doprinosili samim politikama Europske unije. Cilj ovog programa je promicanje konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, uravnoteženog i uključivog teritorijalnog razvoja ribarstvenih i akvakulturnih područja te poticanje razvoja i provedbe Integrirane pomorske politike Europske unije.¹³⁴ Ovaj OP ima 6 prioriteta, prva na redu obradit će se oni koji su dobili najveću alokaciju novca za svoje prioritete. Prva na redu prioriteta je poticanje okolišnog održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva koja predstavlja prioritet vezan za očuvanje

¹³⁴ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020/> dostupno online, 19.7.2021.

okoliša, odnosno morskog okoliša te suzbijanje ilegalnog lova. Osim toga investiranje u ribare i sektor kako bi postali što konkurentniji te pomoć pri razvoju i inovacijama u ribarskom sektoru.

Nakon toga prioritetna os poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture. Investira se u znanje i prenošenje znanja, nadopunjuje se s prethodnom osi te ulaže u jačanje sektora inovacijama i tehnologijama te ulaganje u mala i srednja poduzeća u jačanje njihove konkurentnosti i snage na tržištu. Posljednja os koja će biti pojašnjena je poticaj provedbe ZRP-a, odnosno zajedničke ribarstvene politike koja je bila spomenuta. Želja za zajedništvom i zajedničkom politikom u ovoj osi prenosi se kroz želju za poboljšanjem i upravljanjem te potporu i provedbu mjera OP-a i zajedničke politike te tako i poboljšanje administrativnih poslova unutar istog.

Tablica 6. Raspodjela sredstava EU-a po prioritetnim osima

Prioritetna os	Alokacija ESIF (EUR)
Poticanje okolišnog održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva	87.414.138,00
Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture	55.507.476,00
Poticanje provedbe ZRP-a	32.166.282,00
Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije	23.548.850,00
Poticanje stavljanja na tržište i prerade	44.555.858,00
Poticanje provedbe integrirane pomorske politike	332.215,00
TEHNIČKA POMOĆ	9.118.319,00
UKUPNO	252.643.138

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020/> dostupno online

6. Grad Gospić i Europska unija

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, osim što je imalo utjecaj na veće gradove, povećanje broja investicija i ulaganja u sam grad, isti takav odraz ulazak je imao i u manje gradove, poput Gospića.

6.1. Grad Gospić

Grad Gospić predstavlja srce Like, nalazi se u Ličko-senjskoj županiji, te je glavni grad istoimene županije. Prostire se na površini od 966,64 km², dimenzija cca 42 km u smjeru jugoistok-sjeverozapad i cca 33 km u pravcu sjeveroistok-jugozapad. Na tom prostoru prema rezultatima popisa stanovništva iz 2011. godine živi 12.745 stanovnika. Naselje Gospić ima 6.575 stanovnika.¹³⁵ Sam grad Gospić sadrži 50 naselja, a to su: Gospić, Lički Osik, Mušaluk, Kaniža Gospićka, Klanac, Barlete, Bilaj, Aleksinica, Kruščica, Kruškovac, Lički Novi, Lički Ribnik, Debelo Brdo I, Debelo Brdo II, Brušane, Brezik, Budak, Bužim, Donje Pazarište, Kalinovača, Lički Čitluk, Medak, Mogorić, Novoselo Trnovačko, Novoselo Bilajsko, Vaganac, Mala Plana, Velika Plana, Žabica, Smiljansko Polje, Smiljan, Popovača, Pazariška, Rizvanuša, Široka Kula, Rastoka, Divoselo, Veliki Žitnik, Vranovine, Oteš, Vrebac, Ornice, Drenovac Radučki, Kukljić, Podstrana, Zavode, Ostrvica, Pavlovac Vrebački, Počitelji Podoštra.

Slika. 3. Zastava grada Gospića

Izvor: <https://gospic.hr/opcenito/> dostupno online, 19.7.2021.

Kao i drugi gradovi, Gospić proživljava teške trenutke tokom Drugog svjetskog rata te naposljetku i Domovinskog rata. Tokom Domovinskog rata Gospić je pretrpio velike štete koje su prisutne i danas. Razrušeni grad polako se obnavljao no ostalo je posljedica poput minsko sumnjivih područja poput šuma te objekata koji postaju opasnost svom okolišu. No ipak netaknuta priroda i mnogo važnih hrvatskih, ali i svjetskih ljudi poput Nikole Tesle, dr. Ante Starčevića te Miroslava Kraljevića upravo Gospić potpisuju svojim domom. Upravo zbog važnih imena Gospić je na čemu imao graditi svoje atrakcije, te tako postoji Dom Ante

¹³⁵ <https://gospic.hr/opcenito/> dostupno online, 19.7.2021.

Starčevića te Memorijalni centar Nikola Tesla. Napredak u gradu je vidljiv no dolazi polako, ipak uz pristup ESI fondovima i investiranja pokazuje se boljitak.

Kako je već navedeno Gospić predstavlja administrativno središte Ličko-senjske županije koja je u zadnjih par godina imala jako velik odaziv na povlačenje novca iz EU fondova. Prema analizi, a na temelju podataka o izvršenju proračuna, Ličko-senjska županija vodeća je u svim kategorijama. 2018 je primila najviše – 66,9 milijuna kuna iz EU, što je udjel od 23,96 posto, a i s primljenim sredstvima po glavi stanovnika je prva sa 1315,5 kuna.¹³⁶ Ovo je jedan od većih projekta koji se događao na području Ličko-senjske uključujući i Gospić. U nastavku će biti prikazani projekti koji se odvijaju u Gospiću 2021 godine i godina prije toga.

6.2. Korištenje fondova i projekti na području grada Gospića

Boljitak i korist od fondova i investiranja kroz fondove je značajan, kako u RH tako i u Gospiću, povlačenje nova iz EU fondova bilo na nacionalnoj razini ili nižim svakako beneficira sve gradove lokalne i područne samouprave. Bilo da se radi o projektima koji se tiču energetske obnove ili pak poticaja koje dobivaju gospodarstveni djelatnici, sve utječe na boljitak i kvalitetu života te razvoj grada. Mnogobrojni projekti provedeni su na području grada, bilo da se radi o projektima infrastrukture, energetske obnove, poticaja zapošljavanja ili pak komunalnih djelatnosti. U nastavku će biti izdvojeni projekti koji se trenutno odvijaju na području grada Gospića te oni koji su još u procesu.

6.2.1. Projekt: „Zapošljavanje žena na području grada Gospića“

Projekt pod nazivom „Zaželi“ kojem je nositelj bio grad Gospić, a kao partnere imali su HZZ s područnim uredom u Gospiću, Centrom za socijalnu skrb Gospić te HCK¹³⁷ i gradsko društvo HCK-a. Grad Gospić je na Poziv „Zaželi – Program zapošljavanja žena“ Ministarstva rada i mirovinskog sustava prijavio projektni prijedlog „Zapošljavanje žena na području grada Gospića“.¹³⁸ Ovaj projekt proizašao je iz Europskog socijalnog fonda, a nalazio se u okviru operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“. Projekt je u trajanju od 30 mjeseci, završava 30.1.2021 godine¹³⁹, te će broj korisnika biti 120. Poziv se provodi u okviru Specifičnog cilja 9.i.1. Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije. Ukupna vrijednost projekta je 4.767.796,32 kn, a udio financiranja iznosi 100% prihvatljivih troškova.¹⁴⁰

Cilj projekta je ojačati radni potencijal teže zapošljivih žena i žena s nižom razinom obrazovanja, zapošljavanjem 30 žena koje će pružati pomoć osobama u nepovoljnom položaju,

¹³⁶ <https://zupan.hr/top-5-najboljih/vijesti-licko-senjska-zupanija-rekorder-po-povucenom-novcu-iz-eu-fondova-u-prosloj-godini-i-prethodnih-pet/> dostupno online, 20.7.2021.

¹³⁷ Hrvatski crveni križ

¹³⁸ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 20.7.2021.

¹³⁹ <https://gospic.hr/inc/uploads/2019/11/letak-1.pdf> str.1., dostupno online, 20.7.2021.

¹⁴⁰ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 20.7.2021.

te doprinijeti smanjenju rizika od siromaštva i povećanju kvalitete života i socijalne uključenosti nezaposlenih žena i krajnjih primatelja pomoći.¹⁴¹ Ciljevi Projekta su osnažiti i unaprijediti radni potencijal 30 teže zapošljivih žena s najviše završenim srednjoškolskim obrazovanjem kroz aktivnosti zapošljavanja na području Gospića, ublažiti posljedice njihove nezaposlenosti i povećati njihovu konkurentnost na tržištu rada kroz program osposobljavanja, te potaknuti socijalnu uključenost i povećati razinu kvalitete života za 120 starijih osoba i osoba u nepovoljnom položaju na području Gospića.¹⁴²

Naime u drugoj fazi projekta „Zaželi“ u gradu Gospiću zaposlilo se 30 žena, na određeno vrijeme (12 mjeseci) te je natječaj bio objavljen na stranicama grada, HZZ-a te ranije najavljen na konferencijama vezanim za projekt i na samim portalima grada Gospića. Zapravo je projekt beneficirao žene u težem položaju te stanovništvo treće dobi. Opis poslova koje je sadržavao ovaj natječaj bili su pomoć u dostavi namirnica, pomoć u pripremi obroka u kućanstvima krajnjim korisnicima, pomoć pri održavanju čistoće stambenog prostora/domova krajnjih korisnika, pomoć pri oblačenju i svlačenju, briga o higijeni, pomoć u socijalnoj integraciji, pomoć u posredovanju u ostvarivanju raznih prava (dostava lijekova, plaćanje računa, dostava pomagala i sl.), pružanje podrške krajnjim korisnicima kroz razgovore i druženja te uključivanje u društvo te naposljetku pratnju i pomoć u raznim društvenim aktivnostima.¹⁴³ Zapravo je projekt zaželi imao 2 dobre strane, osim zapošljavanja teže zapošljivih žena, krajnji korisnici su bili pripadnici treće dobi, odnosno stariji te su kroz ovaj projekt i oni dobili nekoga tko će im pripomoći u svakodnevnom životu sa stvarima koje se čine normalne, ali njima zapravo teške za obaviti, a i onaj ljudski kontakt pošto Gospić ima vrlo mnogo zabačenih sela gdje starije stanovništvo većinom živi samo ili sa supružnikom. Zbog velikog iseljavanja na području, kako RH, tako i Gospića, mladi, ali i srednja dob, odlaze za boljim životom, te ostavljaju roditelje, kuće i zemljišta.

U Gospiću, 1.7.2021. 36 žena potpisalo je ugovore o radu u sklopu „Zaželi“ te će tako idući 12 mjeseci biti zaposlene u sklopu projekta; 30 žena s područja grada Gospića i 6 žena s područja općine Lovinac, kroz aktivnosti zapošljavanja u lokalnoj zajednici na 12 mjeseci čime će se ublažiti posljedice njihove nezaposlenosti i povećati njihova konkurentnost na tržištu rada, a ujedno potaknuti socijalna uključenost i povećati razina kvalitete života za 216 starijih osoba i/ili nemoćnih osoba kojima je potrebna potpora i podrška u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, pomoći u kućanstvu te pratnja i pomoć u njihovoj socijalnoj integraciji.¹⁴⁴

6.2.2. Projekt: „Korak prema jednakosti“

¹⁴¹ <https://gospic.hr/inc/uploads/2019/11/letak-1.pdf> str.1., dostupno online, 20.7.2021.

¹⁴² <http://www.lika-express.hr/gospodarstvo/lijepa-vijest-kroz-projekt-zazeli-u-gospicu-zaposleno-30-zena-iz-skupine-teze-zaposljivih-osoba> dostupno online, 20.7.2021.

¹⁴³ <https://gospic.hr/file/2021/05/2.-Oglas-za-prijam-podru%C4%8Dje-Grada-Gospi%C4%87a-pdf..pdf> str. 2., dostupno online, 20.7.2021.

¹⁴⁴ <https://gospic.hr/projekt-zazeli-potpisani-ugovori-o-radu-s-36-zena-s-podrucja-grada-gospica-i-opcine-lovinac/> dostupno online, 20.7.2021.

Projekt „Korak prema jednakosti“ još je jedan projekt na području grada Gospića koji se dotaknuo problema djece s poteškoćama. Projekt se financirao u sklopu OPULJP-a 2014.-2020. iz Europskog socijalnog fonda Investicijski prioritet: 10.3. Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija.¹⁴⁵ Nositelj projekta je grad Gospić, a partneri na projektu su osnovne škole OŠ dr. Jure Turića, OŠ dr. Franje Tuđmana Lički Osik i OŠ dr. Ante Starčevića Pazarište Klanac.¹⁴⁶ a sami projekt odnosno natječaj osiguravao je pomoćnike u nastavi djeci s poteškoćama u razvoju u osnovnim i srednjim školama. Ukupna vrijednost projekta je 2.899.315,20 kn, te Europska unija iz Europskog socijalnog Fonda financira 91,99 % ukupnih troškova, odnosno 2.667.000,00 kn, dok je udio sufinanciranja Grada 8,01%, odnosno 232.315,20 kn.¹⁴⁷

Djeci se htjela pružiti obučena osoba koja bi mu bila pomoć pri praćenju nastave i snalaženju u istom. Nadalje, putem asistenata odnosno pomoćnika u nastavi djeca bi trebala, osim lakše shvatiti gradivo, biti integriranija u društvo, odnosno više uključena u razrednu cjelinu. Na području grada Gospića šesnaest učenika, što osnovnih što srednjih škola, dobilo je pomoćnike u nastavi. Od početka projekta, 2017. godine, zaposleno je 11 pomoćnika u nastavi. Pomoćnici su sa školama potpisali ugovore o radu. Kako bi pomoćnici mogli učenicima pružati kvalitetnu podršku, za 5 pomoćnika koji do sada nisu prošli osposobljavanje za rad s učenicima s teškoćama, 6. i 7. rujna 2017. godine je organizirana edukacija na kojoj su pomoćnici osposobljeni za rad s učenicima s teškoćama, čime su stvoreni preduvjeti za kvalitetan rad i poboljšanje obrazovnih postignuća učenika s teškoćama u ovoj školskoj godini.¹⁴⁸ U školskoj godini 2017./2018. je zaposleno 11 pomoćnika u nastavi, u 2018./19. zaposleno je 10 pomoćnika u nastavi, a za školsku godinu 2019./20. je zaposleno 7 pomoćnika u nastavi koji pružaju stručnu pomoć u radu za 12 učenika s teškoćama u razvoju u 3 škole kojima je Grad Gospić osnivač.¹⁴⁹ Djeci se pomoću asistenata olakšava učenje, ali i sama integracija u razred, stjecanje prijatelja i ostale mogućnosti koje nudi to doba života, poboljšava se njihova sposobnost praćenja, učenja i postizu se rezultati što u školskom smislu toliko i u razvoju djece kroz socijalne interakcije te same socijalne uključenosti u društvo i izvannastavne aktivnosti.

6.2.3. Projekt: “Projekt razvoja infrastrukture širokopojasnog pristupa za područje Grada Gospića, Grada Otočca i Općine Plitvička Jezera (PRŠI)”

Širokopojasna mreža PRŠI projekt je grada Gospića za implementaciju nepokretne širokopojasne pristupne mreže sljedeće generacije (NGA) brzine od 100 Mbit/s na područjima svih naselja Grada Gospića, Grada Otočca i Općine Plitvička Jezera na kojima trenutno nisu

¹⁴⁵ <http://www.esf.hr/projekti/primorsko-goranska-zupanija/korak-prema-jednakosti/> dostupno online, 20.7.2021.

¹⁴⁶ <https://gospic.hr/zapocele-aktivnosti-projekta-korak-prema-jednakosti/> dostupno online, 20.7.2021.

¹⁴⁷ <https://gospic.hr/zapocele-aktivnosti-projekta-korak-prema-jednakosti/> dostupno online, 20.7.2021.

¹⁴⁸ <http://www.esf.hr/projekti/primorsko-goranska-zupanija/korak-prema-jednakosti/> dostupno online, 20.7.2021.

¹⁴⁹ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 20.7.2021.

dostupne usluge širokopojasnog pristupa velikih brzina.¹⁵⁰ Ukupna vrijednog ugovora iznosi 98.233.814,40 kn (s PDV-om) od čega su 75.091.365,14 kn bespovratna sredstva.¹⁵¹ Digitalizacija i razvoj novih tehnologija potaknuli su razvoj ovakvih projekata kako bi bili u korak s vremenom te svojim građanima, ali i turistima i posjetiteljima pružili moderan grad. Gospić je prvi od navedenih gradova koji je krenuo s projektom odnosno implementacijom širokopojasne mreže. Razvoj ove mreže odnosno interneta predstavlja korak u tehnologiju i modernizaciju grada te napredak koji je dakako poželjan, ali i vidljiv. Moderna vremena i tehnološki pomak u svijetu pokazuju potrebu da se i u malim gradovima poput Gospića razvijaju ovakve internetske mreže kako bi postao susretljiv te online grad, ako se može tako objasniti. Potreba za internetom te sve veće mogućnosti na njemu traže ovakve projekte kako bi bili u korak s vremenom, postali grad s više mogućnosti i opcija u njemu te je takav bio i prvi od ciljeva projekta, a glasilo je: osiguranje dostupnosti priključka neporektne širokopojasne mreže sljedeće generacije (NGA) koja omogućava pristup u smjeru korisnika (download) od najmanje 50 Mbit/s i s brzinama u smjeru korisnika (upload) od najmanje 10Mbit/s, za sve korisnike u bijelim područjima.¹⁵²

6.2.4. Projekt: "Izgradnja trga Nikole Tesle"

Kao jedan od važnih faktora turizma, kako u Smiljanu, tako u Gospiću i samoj Ličko-senjskoj županiji, predstavlja se Nikola Tesla. Rodna kuća pretvorila se u memorijalni centar s raznim sadržajima, no dolazi i do projekta izgradnje trga ispred kulturno-informativnog centra u Gospiću. Prva faza obuhvatiti će uređenje staza, ogradnih zidova, urbane opreme i postavljanja postolja koje je identično postolju Teslinog kipa na slapovima Niagare. Nakon toga uslijedit će uređenje zelenih površina i hortikulture te ostali građevinski radovi. Teslin će kip, po pravilima struke, biti premazan voskom i na novouređenom trgu zasjati pozicioniran da gleda prema Budačkoj ulici.¹⁵³ Odluku da se spomenik postavi ispred Kulturno Informativnog Centra donijelo je Gradsko vijeće još 2014. godine, međutim tek je ove godine Grad Gospić uspio osigurati sredstava za realizaciju projekta te je nakon provedenog postupka javne nabave 21. kolovoza 2020. godine potpisan je Ugovor s odabranim izvođačem. Ukupna vrijednost radova je 1.880,232,80 kuna.¹⁵⁴ Ovakvi se kipovi još nalaze u Beogradu, likovnoj akademiji u Zagrebu te na Nijagarinim slapovima. Odljev ovog spomenika napravljen je još u poslijeratnom dobu od strane grada Gospića te sada i krasi sam grad. Projekt je do ovoga dana skoro pa završen, trg je napravljen, kip je postavljen te se stvorila još jedna atrakcija u gradu.

Slika 4. Postavljanje kipa Nikole Tesle

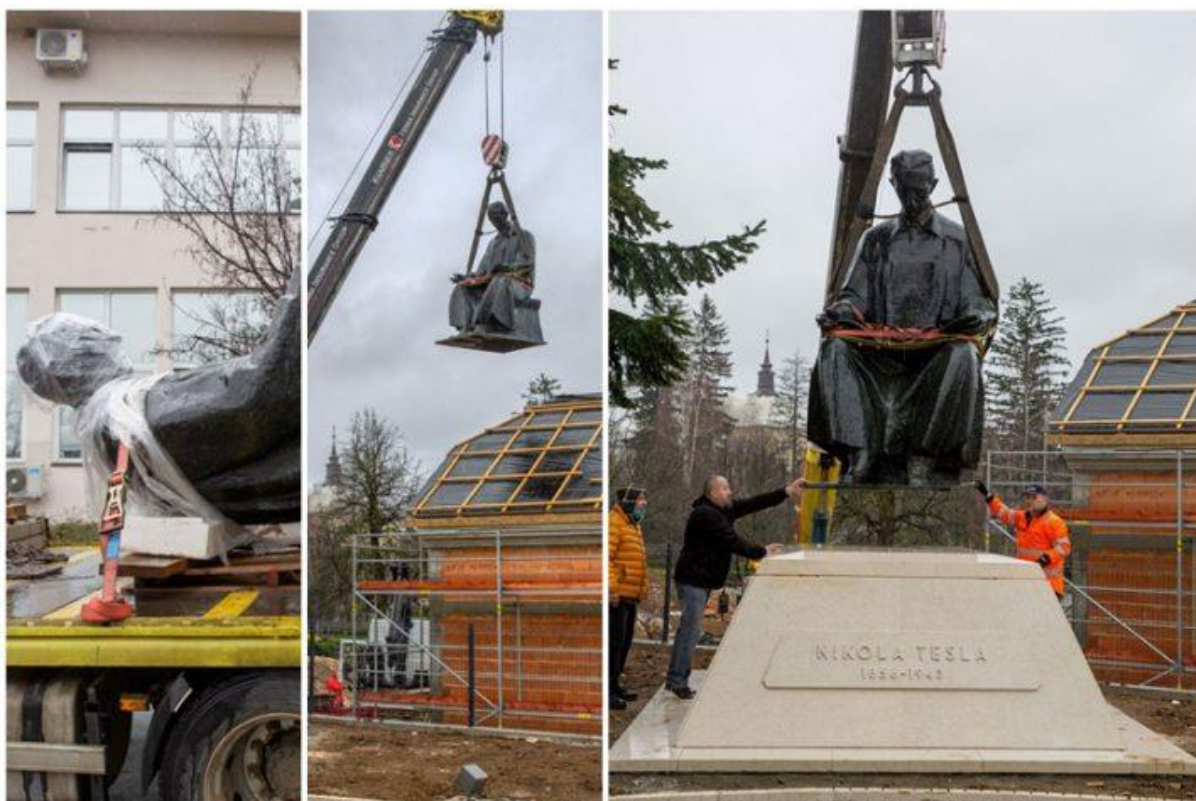
¹⁵⁰ <https://gospic.hr/gradu-gospicu-odobrena-sredstva-za-provedbu-projekta-razvoja-infrastrukture-sirokopojasnog-mreznog-pristupa-vrijednog-gotovo-sto-milijuna-kuna/> dostupno online, 20.7.2021.

¹⁵¹ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁵² <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/prsi/dokumenti/GRAD%20GOSPIC/GOSPIC%20PRSI.pdf>, str. 8, dostupno online, 28.7.2021.

¹⁵³ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁵⁴ <https://gospic.hr/gradonacelnik-potpisao-ugovor-za-povratak-teslinog-spomenika/> dostupno online, 28.7.2021.

Izvor: <https://www.novolist.hr/rijeka-regija/lika-senj/tesla-se-vratio-u-gospic-nakon-29-godina-postavljen-treci-ovakav-spomenik-u-svijetu/> dostupno online, 28.7.2021.

6.2.5. Komunalni projekti na području grada Gospića

Prvi od projekata koje valja istaknuti je zasigurno Projekt: „Izgradnja reciklažnog dvorišta“. Već spomenuti pametni, održiv i uključiv rast pronalazi se u ovom projektu, sve veća populacija, sve više smeća, a najmanje brige za isto dovelo bi do velikog zagađivanja te umanjena ne samo ljepote grada, okolice i županije već akumulacijom istog i same države. Ovaj projekt potpisan je između Grada Gospića kao korisnika te Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja. Vrijednost projekta iznosi 4.710.530,47 kuna od čega su 3.677.125,89 kuna bespovratna sredstva iz Kohezijskog fonda dok ukupni prihvatljivi troškovi projekta iznose 4.326.030,47 kn. Ugovor je potpisan 09. listopada 2020. godine.¹⁵⁵ Projekt se odnosi na odlagalište otpada Rakitovac koji se nalazi u Gospiću, potreba je nastala iz nepravilnog odlaganja i zagađivanja, a ciljevi EU predlažu što više recikliranja i iskorištavanja otpada u povoljnije svrhe te smanjivanje otpada na najmanje moguće granice. Uspješnom provedbom projekta omogućit će se postizanje slijedećih rezultata:

156

¹⁵⁵ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁵⁶ <https://gospic.hr/grad-gospic-je-na-poziv-uspostava-reciklaznih-dvorista-prijavio-projekt-izgradnja-reciklaznog-dvorista/> dostupno online, 28.7.2021.

- 65% stanovništva obuhvaćeno provedenim izobrazno-informativnim aktivnostima na području obuhvata, s ciljem upoznavanja o ulozi RD u cjelovitom sustavu gospodarenja otpadom i pravilnom odvajanju otpada u kućanstvima;
- 62 tone odvojeno prikupljenog otpada u RD po isteku jedne godine nakon upisa u Očevidnik reciklažnih dvorišta;
- Provedene 4 izobrazno-informativne aktivnosti vezane za korištenje RD i pravilno odvajanje otpada u kućanstvima na području obuhvata projekta;
- 745 stanovnika u obuhvatu reciklažnog dvorišta za koje Grad Gospić ima sklopljen ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava

Projekt: “Nabava spremnika za odvojeno prikupljanje komunalnog otpada” prikazuje projekt iz iste branše, naravno komunalnih djelatnosti koje u ovo moderno doba sa sve više stanovnika postaje pravi teret prirodi. Debata oko reciklaže i zagađivanja te stvaranje otpada traje već godinama, provedba ovog projekta predstavlja način kako potaknuti ljude na reciklažu te odvajanje otpada, pravljenja komposta te smanjenja svoj komunalnog otpada na što nižu količinu. Vrijednost projekta “Nabava spremnika za odvojeno prikupljanje komunalnog otpada” iznosi 2 milijuna i 130 tisuća kn. Nabava spremnika sufinancira se sa 85% bespovratnih EU sredstava dok ostatak financira Grad Gospić i to u iznosu od 320 tisuća kuna. Ovim projektom nabavljaju se spremnici za odvojeno prikupljanje otpadnog papira i kartona, otpadne plastike, otpadnog stakla i biootpada, raznih zapremina, označenih oznakom EU vidljivosti.¹⁵⁷ Cilj ovog projekta je uspostava odvajanja otpada na mjestu nastanka kako bi se smanjila količina miješanog komunalnog otpada koji nastaje, smanjio udio biorazgradivog komunalnog otpada u nastalom miješanom komunalnom otpadu, povećale količine reciklabilnog otpada i ispunila obveza Republike Hrvatske da osigura odvojeno prikupljanje i recikliranje otpadnog papira i kartona, otpadne plastike, otpadnog stakla i biootpada, te otpada koji se svrstava u posebne kategorije otpada.¹⁵⁸ Ciljani korisnici bili su žitelji grada i gradskih naselja te su postavljeni kontejneri pored onih koji su do sada bili za komunalni otpad, time se potiče razvrstavanje, ne mora se ići negdje drugdje, sve se nalazi ispred zgrade, na ljudima je samo da svoj otpad razvrstavaju i bace u odgovarajući spremnik.

Projekt: „Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracije Gospić-Lički Osik-Perušić“ posljednji je koji će biti istaknut. Vodno komunalna infrastruktura na području grada nije baš najbolja, još uvijek se događa zagađenje vode. Ovaj projekt poboljšat će vodno-komunalnu infrastrukturu na potezu od grada do općine Perušić. Ij projekta „Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture na području aglomeracije Gospić-Lički Osik-Perušić“ je unapređenje vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda kako bi se umanjili zdravstveni rizici stanovništva, gubici pružatelja ovih usluga, osigurala zaštita okoliša i omogućila kvalitetna usluga krajnjim korisnicima te zadovoljavanje određenih standarda propisanih trenutno važećom zakonskom regulativom.¹⁵⁹ Prema potpisanom ugovoru vrijednost ovog ugovora je 9.426.005,00 bez PDV-a, od čega 85% troška snose Hrvatske vode, a 15% Usluga d.o.o. Ukupna procijenjena vrijednost svih radova i nabave opreme te troškova nadzora, vođenja

¹⁵⁷ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁵⁸ <https://gospic.hr/stigli-kontejneri-za-odvojeno-prikupljanje-otpada/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁵⁹ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 28.7.2021.

projekta te promidžbe i vidljivosti je 188.743.102 kn bez PDV-a, od čega Grad Gospić sudjeluje s 10.448.818 kn.¹⁶⁰

6.2.6. Projekt: „In-Lo-Re“

U nastavku krećemo sa završenim projektima, prvi od izdvojenih je Projekt: „In-Lo-Re“. Grad Gospić partner je na CEF projektu „Croatian invoicing for Local and Regional Authorities“ (Croatian In-Lo-Re), CEF Action No. 2017-HR-IA-0143. Zajednički je to projekt koji se financira iz sredstava Instrumenta za povezivanje Europe u području telekoma (Connecting Europe Facility, CEF), a usmjeren je ka promociji i ubrzanju primjene eRačuna u Republici Hrvatskoj između tijela državne i javne vlasti, kao i javnih i privatnih poduzeća, poboljšanjem postojećeg tehničkog i organizacijskog okruženja za razmjenu elektroničkih računa.¹⁶¹ Već spomenuti pomak u administraciji i korištenju e-usluga očituje se u ovakvim projektima. Prelazak u internetsko doba i veće iskorištavanje istog zahtjeva pomake i u administraciji i korištenju e-usluga. Elektronički računi i korištenje istih postaju svakodnevnica te se takve usluge trebaju usavršavati. Cilj projekta: Poticanje širenja i ubrzanje korištenja strukturiranog elektroničkog računa od strane javne uprave, nacionalno i prekogranično, kroz osiguravanje tehničkih i operativnih preduvjeta tijela javne uprave za integraciju sa središnjom platformom „eRačun za državu“¹⁶² projekt se sufinancirao iz instrumenta za povezivanje Europe, trajao je 12 mjeseci te je vrijednost projekta bila 765.769,00 €. ¹⁶³

6.2.7. Projekt: “Odškrinimo vrata zapošljavanju”

Kako mu i sam naziv govori, projekt je bio usmjeren na nezaposlene te je bio u sklopu OPULJP-a 2014.-2020. Nudile su se različite edukacije u vrijeme projekta, te su polaznici kroz usavršavanje na kraju stjecali upis edukacije u radnu knjižicu. Edukacije su bile razne, od edukacije za vrtlara/cu do rukovoditelja/ce građevinskim strojem i rovokopačem, svatko je mogao naći nešto za sebe, ciljana skupina naravno bile su nezaposlene osobe s područja grada. Gradu Gospiću odobrena su bespovratnih sredstava za projekt pod nazivom „Odškrinimo vrata zapošljavanju“ u iznosu od 478.758,40 kuna. Sredstva su dodijeljena iz Europskog socijalnog fonda u 100 % iznosu u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“ na poziv „Podrška socijalnom uključivanju i zapošljavanju marginaliziranih skupina“ s ukupno ostvarenih 110 bodova.¹⁶⁴ Edukacije su se održavale u POU Ante Starčević koja je predstavljala partnera gradu u ovom projektu. Kroz projekt su ukupno educirana 22 polaznika odnosno polaznice i to 3 vrtlarice, 10 vizažistica, 4 rukovatelja rovokopačem i 5 rukovatelja

¹⁶⁰ <https://gospic.hr/potpisan-ugovor-za-projekt-poboljsanje-vodno-komunalne-infrastrukture-na-podrucju-aglomeracije-gospic-licki-osik-perusic/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁶¹ <https://gospic.hr/provedeni-projekti/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁶² Ibidem, dostupno online, 28.7.2021.

¹⁶³ Ibidem, 28.7.2021.

¹⁶⁴ Ibidem, 28.7.2021.

kombiniranim radnim strojem.¹⁶⁵ Pripadnicima ciljane skupine, odnosno nezaposlenima pružena je mogućnost educiranja i usavršavanja svojih vještina kako bi bili konkurentniji na tržištu rada te postali konkurentniji za zaposlenje ili samozapošljavanje, važno je naglasiti da su edukacije bile besplatne.

6.2.8. Projekt: "Okreni list"

Idući projekt sufinanciran sredstvima EU nalazi se pod nazivom „Okreni list“. Projekt je u potpunosti financiran sredstvima Europskog socijalnog fonda, Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“ u iznosu od 263.618,19 kuna.¹⁶⁶ Projekt se bazirao na prevenciji bolesti i promicanju zdravlja građana, te važnosti brige za isto. Provedene projektne aktivnosti:¹⁶⁷

- 22 edukacije o promociji zdravlja i prevenciji bolesti;
- 3 dana održani preventivni pregledi u mobilnom mamografu u svrhu prevencije raka dojke za dobne skupine koje ne pripadaju u nacionalni preventivni pregled;
- 5 dana održani preventivni pregledi razine masnoće i šećera u krvi i razine krvnog tlaka;
- 1 dan održan preventivni pregled zdravlja jetre Fibro Scanom putem mobilnog vozila;
- dostavljeno 5953 edukativnih letaka kućanstvima na području Gospića o važnosti prevencije;
- podijeljeno 250 edukativnih letaka u zainteresiranim ustanovama namijenjenih djelatnicima za tjelovježbu za vrijeme radnog vremena posebno oni koji većinu radnog vremena provode u sjedećem položaju

Projekt je proveden kako bi se smanjili rizici u zdravlju te kako bi se građani educirali o prehrani, tjelovježbi, samim pregledima koji bi trebali napraviti tokom godine, a ne jednom u pet godina. Osim toga kroz projekt održavali su se razni pregledi te preventivni pregledi kod građana koji su bili zainteresirani. Velika stigma nalazi se u ljudima kada dođe do njihovog zdravlja te posjeta liječnicima te se upravo kroz ovakve projekte pokušava maknuti ista te poboljšati briga za zdravlje koja nekad bude i presudna kod određenih bolesti u slučaju ranog otkrivanja iste.

6.2.9. Projekt: „Za grad sa smiješkom“

¹⁶⁵ Ibidem, 28.7.2021.

¹⁶⁶ <https://gospic.hr/provedeni-projekti/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁶⁷ Ibidem, dostupno online, 28.7.2021.

„Za grad za smiješkom“ provodio se na području grada Gospića kako bi građane osvijestio o otpadu odnosno o gospodarenju otpadom i održivom razvoju. Može se povezati ovaj već provedeni projekt s ranije navedenim projektima u komunalnim djelatnostima. Projekt je imao 4 teme koje su proizlazile iz specifičnog cilja, a to su: sprječavanje nastanka otpada, pravilno odvajanje otpada u kućanstvima, kućno kompostiranje i ponovna uporaba predmeta. Provedbom aktivnosti građanima će se prenijeti ključne poruke kojima će biti upoznati s važnosti i koristima održivog gospodarenja otpadom.¹⁶⁸ Kroz te aktivnosti građani su trebali usvojiti kako spriječiti nastanak otpada odnosno kako spriječiti utjecaj otpada, smanjiti ga, nadalje naučiti kako pravilno odvajati svoj otpad, praviti kompost te ponovno upotrebljavati iskorištene stvari. Obavezne aktivnosti koje će se provoditi u sklopu projekta: Letci o održivom gospodarenju otpadom; Vodiči o održivom gospodarenju otpadom; Plakati o održivom gospodarenju otpadom; Radijski edukativno-promotivni spotovi posvećeni gospodarenju otpadom; Uspostavljanje mrežne stranice o gospodarenju otpadom; Javne edukacijske tribine na temu održivog gospodarenja otpadom.¹⁶⁹ Sve navedeno može se povezati s projektima u provedbi što prikazuje koliko su zapravo projekti povezani te koliko se nadopunjuju i koliko je potrebno strategije kako bi se pravilno rasporedili projekti u nekom vremenskom razdoblju da bi jedan omogućio provedbu idućeg, poput ovog projekta koji je omogućio lakšu provedbu spremnika za otpad koji se događa sada jer su ljudi već informirani kroz prošle projekte poput ovoga.

6.2.10. Projekti za boljitak djece na području grada Gospića

U ovom dijelu biti će prezentirani projekti vezani za djecu na području grada. Prvi na redu je projekt pod nazivom „Unaprijedi jer vrijedi!“. Ovaj provedeni projekt radio je na boljitku učenika s teškoćama u razvoju. Sada se provodi sličan projekt već naveden pod nazivom „Korak prema jednakosti“ gdje se osiguravaju pomoćnici u nastavi kako bi djeca s poteškoćama u razvoju imala što bolju integraciju te pomoć u nastavi. Ukupna vrijednost projekta je 463.985,30 kn, dok je 426.866,47 kn financirano sredstvima Europskog socijalnog fonda.¹⁷⁰ Uspješno su završene aktivnosti projekta „Unaprijedi jer vrijedi!“ kojem je cilj doprinijeti jačanju socijalne uključenosti i integracije u odgojno-obrazovne procese za 10 učenika s teškoćama u razvoju s područja Gospića kroz osiguravanje uvjeta za poboljšanje njihovih obrazovnih postignuća, uspješniju socijalizaciju i emocionalno funkcioniranje, zapošljavanjem 10 pomoćnika u nastavi.¹⁷¹ Prethodnica ovom projektu bio je projekt „Nisi sam – pažnju ti dam“ te projekt „Gradimo Obrazovanje S Pravom Inkluzijom – prevladajmo teškoće“. Projektom „Nisi sam – pažnju ti dam“ osiguravali su se pomoćnici u nastavi učenicima s teškoćama, a ukupna vrijednost projekta je 1.193.884,40 kn, dok je 1.142.427,98 kn bespovratno financirano

¹⁶⁸ <https://gospic.hr/provedeni-projekti/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁶⁹ Ibidem, 28.7.2021.

¹⁷⁰ Ibidem, 28.7.2021.

¹⁷¹ <https://os-gospic.hr/osnovna-skola/novost/uspjesno-završen-projekt-unaprijedi-je-vrijedi> dostupno online, 28.7.2021.

sredstvima Europskog socijalnog fonda.¹⁷² Dok su se projektom „Gradimo Obrazovanje S Pravom Inkluzijom – prevladajmo teškoće osigurale pomoćnice i pomoćnici u nastavi učenicima s teškoćama. Ukupna vrijednost projekta je 911.490,30 kn, dok je 838.571,07 kn financirano sredstvima Europskog socijalnog fonda.¹⁷³ Iz ovoga se može iščitati kontinuiranost projekata na području Gospića koji se bave djecom s teškoćama u razvoju, najranjivijom skupinom koja se može naći. Potreba za pravom podrškom pri učenju u školskim klupama, ali i uključivanjem u samu nastavu i stvaranje prijateljtava ovoj skupini predstavlja velike probleme. Upravo ovakvi projekti pomažu ne samo djeci nego i njihovim roditeljima u svakodnevnom životu te baš te školske dane čine manje stresnima i brišu te margine između djece s posebnim potrebama i ostatka ne samo djece u školama već i ostalih građana.

Projekt: „U zagrljaju zdrave prehrane“ postoji i u provedenim te u projektima u tijeku, već godinama se provodi u Gospiću te se zalaže za one na rubu siromaštva i osigurava obroke za djecu koja za to nemaju mogućnosti. Cilj ovog projekta je doprinijeti povećanju kvalitete života, smanjenju rizika od siromaštva i socijalne isključenosti za 254 učenika iz socijalno ugroženih obitelji s područja Gospića kroz osiguravanje besplatne prehrane u školama. „U zagrljaju zdrave prehrane 5“ koja se odnosi na školsku godinu 2020/2021 kao cilj ima doprinijeti povećanju kvalitete života, smanjenju rizika od siromaštva i socijalne isključenosti za 282 učenika iz socijalno ugroženih obitelji s područja Gospića kroz osiguravanje besplatne prehrane u školama, a ukupna vrijednost projekta iznosi 256.510,45 kuna i u cijelosti se financira iz Fonda europske pomoći za najpotrebitije (FEAD-a).¹⁷⁴ Isto tako se kroz prošle školske godine za određeni broj učenika osiguravala prehrana u školama na području Gospića i pripadajućih naselja poput Ličkog Osika te Klanca. Borba sa siromaštvom i onima koji su na margini istog predstavlja rak ranu bilo koje zemlje, a poglavito se odražava na djeci čiji roditelji nisu u najboljoj financijskoj situaciji, ovakvi projekti koji se provode iz godine u godinu su hvale vrijedni te trebaju predstavljati jedan od svijetlih načina kako se može pomoći, te kako ta ista djeca ne bi ostajala gladna zbog situacije koju sami ne mogu kontrolirati.

Projekt: „Projekt ulaganja u objekte dječjih vrtića faza 2.“ predstavlja projekt pomoći dječjim vrtićima na području grada. potpisan je Ugovor o sufinanciranju Projekta ulaganja u objekte dječjih vrtića, faza 2. kojim je Gradu Gospiću dodijeljeno 200.000,00 kn kojim su se dovršili radovi na obnovi dječjeg igrališta Dječjeg vrtića Pahuljica Gospić.¹⁷⁵ Ukupna vrijednost projekta je 455.971,00 kn. Navedeni projekt predstavlja nastavak projekta kojim je u 2018. godini uređeno igralište u Dječjeg vrtića Pahuljica na Ličkom Osiku i dio igrališta u Gospiću.¹⁷⁶ Cilj projekta je osiguravanjem adekvatnog i sigurnog prostora za igru i boravak djece na igralištu u sklopu dječjeg vrtića, kroz poboljšanje dostupnosti lokalne infrastrukture, doprinijeti socijalnoj i demografskoj revitalizaciji područja. Prva faza ovog projekta provedena je 2018. uz financijsku potporu Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije iz Programa podrške regionalnom razvoju 2018. godine, dok je druga faza projekta sufinancirana sredstvima

¹⁷² <https://gospic.hr/provedeni-projekti/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁷³ Ibidem, 29.7.2021.

¹⁷⁴ <https://gospic.hr/projekti-grada-gospica/projekti-u-tijeku/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁷⁵ <https://gospic.hr/provedeni-projekti/> dostupno online, 28.7.2021.

¹⁷⁶ <https://gospic.hr/gradu-gospicu-dodijeljeno-200-00000-kn-za-dovrsetak-radova-na-obnovi-djecjeg-igralista-dv-pahuljica/> dostupno online, 28.7.2021.

Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije kroz program podrške brdsko-planinskim područjima sa 200.000,00 kn.¹⁷⁷ Sami DV Pahuljica smješten je u zgradu koja je izgrađena baš za njihove potrebe te svako ulaganje predstavlja samo veliki plus na već napravljeno. Djeca predstavljaju budućnost grada te za iste treba skrbiti od malih nogu, veliki pomak je bio sama izgradnja vrtića te se ovakvim projektima samo usavršava zgrada, okolina te zanimacije koje djeca mogu imati dok se nalaze u vrtiću.

6.3. Utjecaj korištenja europskih sredstava u gradu Gospiću

Iskorištavanje sredstava odnosno fondova i operativnih programa može donesti samo boljitak, kako drugim gradovima koji predlažu projekte tako i Gospiću. Projekti nabrojani u prethodnom poglavlju nisu svi koji su prolazili kroz prijašnje godine već dio toga što se odradilo u gradu. Boljitak se svakako vidi, kao i pomak, bilo da se radi o komunalnim djelatnostima ili boljitku djece u školama ili pak nezaposlenima. Projekti zasad ciljaju na razvoj infrastrukture grada Gospića, djecu te nezaposlene koji predstavljaju najveći problem te se istima pokušava pomoći. Ličko-senjska županija (LSŽ) predstavlja teritorijalno najveću županiju na području RH te se veći dio projekata, možda onih i veće važnosti odvijaju na razini županije kao posredničkog tijela, a ne grada Gospića, koji svakako beneficira od projekata županije, poput razminiranja gdje su investirani značajna sredstva kako bi LSŽ postala malo manje minski sumnjiva, tako da se preko županije projekti odvijaju i u gradu, no on ponekad nije partner te je tu samo u beneficiji zbog toga što se događa u županiji, a da nije pod ovlasti grada.

No bilo kako bilo, iskorištavanje europskih sredstava na području grada predstavlja veliki plus i donosi velike mogućnosti za napredak i pomak u gradu. Iskorištavanjem fondova, poticanje na iskorištavanjem prijavom projekta ne samo grada nego udruga, građana i slično na području grada mogu Gospić dovesti u veliki napredak. Osim toga velik utjecaj u gradu imaju i poticaji Europske unije koji potpomažu OPG-ovima te se i tu vidi prelazak s užurbanog gradskog života na više onaj ruralniji, seoski, način gdje se i mladi uključuju, osnivaju OPG-ove jer vide da se i od toga može živjeti i raditi. Svakako su prethodne godine bile vrlo kritične zbog COVID-19 pandemije te su instrumenti za pomoć i tu donesli velike pluseve poljoprivrednicima, poduzetnicima i ostalima. Grad nije pokleknuo te se mnogo projekata privelo kraju, te se potpisuju i nova sufinanciranja za ovo novo programsko razdoblje. Vežu se projekti iz prethodnih godina i novi te se nadopunjuju, radi se na dijelovima koji su zaostali te koje treba popraviti kako bi se radilo na nečem novom i kako bi se na koncu unaprijedio grad sa svim svojim žiteljima te kako bi budućnost u gradu bila što svjetlija.

¹⁷⁷ <https://gospic.hr/postavljena-nova-igrala-u-djeciem-vrticu-pahuljica/> dostupno online, 28.7.2021.

7. Zaključak

Od svoj nastanka Europska unija nije imala naklonost svih država europskog područja, morala se iskazati kao integracija koja će zaista napraviti ono što je u to doba planirano. Razvojem Europe pa i država i same EU dovodi do cvata i novih uključivanja u ovu velesilu. Do dana današnjeg, razvila se Europska unija u veliku integraciju koja brine za budućnost Europe i njezini država članica, s time i građana EU. Poretkom svojih institucija i nadležnosti, uvrštavanjem mišljenja svake države i svih građana članova Europske unije stvorila se integracija koji možemo nazvati velesilom na ovom kontinentu te objedinila države koje rade na boljitku zajedničkih politika, interesa i sveukupnog boljitka država članica.

Hrvatska 2013. godine otvara vrata Europske unije te ulazi u integraciju kao punopravna članica koja do 2021. godine uspješno povlači sredstva iz Europskih fondova, ne samo na nacionalnoj razini već i na regionalnoj i lokalnoj. Radi se na boljitku svih segmenata društva i djelatnosti te se radi na pomaku za što bolju budućnost i što razvijeniju državu. Regije se razvijaju, radi se na najmanje razvijenim područjima i djelatnostima, bori se protiv siromaštva te se teži jednakosti u društvu i između samih država članica. Projekti se kroz fondove i programe prijavljuju te se tako na svim razinama u državi vidi boljitak i u najmanjim dijelovima lokalnih i područnih samouprava.

Grad Gospić teritorijalno najveći grad u RH boljitak ima na mnogobrojnim razinama, krenuvši od samih naselja koje mu pripadaju, do grada te županije. Razvija se najviše infrastruktura i komunalne djelatnosti te se bori protiv siromaštva poglavito djece i mladih ljudi, projekte prijavljuju i udruge. Europskim novcem se pokušava u gradu suzbiti i nezaposlenost kroz razne već navedene projekte i edukacije, poticaje na samozapošljavanje i slično. Projekti se iz godine u godinu vežu jedan za drugoga kako bi se ta loša slika u određenim segmentima popravila, ali se zanemaruju određeni segmenti poput zapošljavanja i poticanja mladih, razvoja gospodarstva. Glavna ulaganja u Gospiću iz EU fondova usmjerena su prema infrastrukturi, komunalnoj djelatnosti djeci osnovnoškolske i srednje dobi te nezaposleni. Važno je napomenuti da su hvalevrijedni projekti koji se odvijaju na području grada Gospića, bilo kakvih djelatnosti no treba obratiti pažnju i na manjak inovativnosti od strane grada i građana. Naime trebalo bi obratiti pozornost na ono što gradu stvarno treba te na temelju tih informacija raditi buduće projekte i investicije. Trebalo bi preuzeti inicijativu, revidirati postojeće strateške dokumente i razvojne planove grada za naredno razdoblje odrediti strateške razvojne grane grada te predložiti inovativne ideje i na temelju toga osmišljavati nove projekte.

Literatura

Knjige:

- 1) Belić, M., Georgievski, D., 2009., EU fondovi : poljoprivreda, ribarstvo i ruralni razvoj : [vodič kroz europske fondove], Novum, Zagreb
- 2) Belić, M., 2008., EU fondovi : [vodič kroz europske fondove 2008.-2013.], Novum, Zagreb
- 3) Cerovac M. i suradnici (2010.): Europska unija, Mate d.o.o., Zagreb
- 4) Devčić, A., Šostar, M., 2015., Regionalni razvoj i fondovi Europske unije : prilike i izazovi, Veleučilište Požega, Požega
- 5) Kesner-Škreb M. (2007.): Institucije Europske unije, Financijska teorija i praksa, vol. 31, no. 1
- 6) McCormick, J., 2011, Razumjeti Europsku uniju, Mate d.o.o., Zagreb
- 7) Mintas-Hodak, Lj., 2004., Uvod u Europsku uniju, Zagrebačka škola ekonomije i managementa, Mate d.o.o., Zagreb
- 8) Samardžija, V., 1994., Europska unija i Hrvatska : putevi povezivanja i suradnje, Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb

Web stranice i publikacije:

- 1) Bilić R., Ivančić K., Pavlica M., Vela A., 2014, Mini vodič kroz programe Unije u financijskom razdoblju 2014.-2020. Zagreb, <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf> (različite publikacije), dostupno online, 1.7. 2021.
- 2) Europska unija, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=et> članak 10, stavak 1, dostupno online, 19.7.2021.
- 3) Europski parlament: Glas građana u Europskoj uniji, kratak vodič kroz europski parlament, https://www.europarl.europa.eu/pdf/divers/HR_EP%20brochure.pdf dostupno online, 21.6.2021
- 4) Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/96/cohesion-fund> dostupno online, 2.7.2021.
- 5) Europska Komisija (2010.): Strategija Europa 2020., Bruxelles, <https://struktturnifondovi.hr/wpcontent/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf> dostupno on-line 19.7.2021.
- 6) Europska komisija, <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=hr> (različite publikacije), dostupno online, 6.7.2021.
- 7) Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2019/12/10/sustainable-europe-by-2030-council-adopts-conclusions/> dostupno online, 19.7.2021.

- 8) Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/110> (različite publikacije), dostupno online, 7.7.2021.
- 9) Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/o-europskoj-uniji/iz-povijesti/> (različite publikacije), dostupno online, 17.3.2021.
- 10) Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454> dostupno online, 19.7.2020.
- 11) Vlada Republike Hrvatske, Ured za udruge, <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/programi-eu-za-razvoj-civilnog-drustva/cards/134> dostupno online, 29.6.2021.
- 12) „Operational Programme Competitiveness and Cohesion 2014 - 2020 2014HR16M1OP001 - 1.2, <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/esi-fondovi-2014-2020> dostupno online, 15.7.2021.
- 13) Operational Programme Efficient Human Resources 2014 - 2020 2014HR05M9OP001 - 1.3 – dostupno online, <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/esi-fondovi-2014-2020> 13.7.2021.
- 14) https://europa.eu/european-union/index_hr (različite publikacije), dostupno online, 17.3.2021.
- 15) <http://struna.ihjj.hr/naziv/nacelo-opadajuce-proporcionalnosti/11432/> dostupno online, 21.6.2021)
- 16) <https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/inline-files/PDF7.pdf> dostupno online, 29.6.2021.
- 17) <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/> dostupno online, 1.7.2021.
- 18) <https://www.eu-projekti.info/> (različite publikacije), dostupno online, 2.7.2021.
- 19) <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> (različite publikacije), dostupno online, 2.7.2021.
- 20) <http://europski-fondovi.eu/eagf> (različite publikacije), dostupno online, 3.7.2021.
- 21) <http://www.adria-bonus.com/wp-content/uploads/2013/02/Strukturni-fondovi-prezentacije1.pdf> dostupno online, 4.7.2021.
- 22) <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/> dostupno online, 6.7.2021.
- 23) https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf (različite publikacije), dostupno online, 6.7.2021.
- 24) <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf> , dostupno online, 8.7.20201
- 25) <https://intermediaprojekt.hr/zajednicki-strateski-okvir-2014-2020/> dostupno online, 19.7.2021.
- 26) <https://www.ra-kazup.hr/programiranje-operativnih-programa-na-nacionalnoj-razini/> dostupno online, 13.7.2021.
- 27) <https://efondovi.mrrfeu.hr/MISCMS/operativni-programi> (različite publikacije), dostupno online, 13.7.2021.
- 28) <https://gospic.hr/opcenito/> (različite publikacije)dostupno online, 19.7.2021.
- 29) <https://zupan.hr/top-5-najboljih/vijesti-licko-senjska-zupanija-rekorder-povucenom-novcu-iz-eu-fondova-u-prosloj-godini-i-prethodnih-pet/> dostupno online, 20.7.2021.
- 30) <http://www.lika-express.hr/gospodarstvo/lijepa-vijest-kroz-projekt-zazeli-u-gospicu-zaposleno-30-zena-iz-skupine-teze-zaposljivih-osoba> dostupno online, 20.7.2021.

- 31) <https://gospic.hr/file/2021/05/2.-Oglas-za-prijam-podru%C4%8Dje-Grada-Gospi%C4%87a-pdf..pdf> , dostupno online, 20.7.2021.
- 32) <http://www.esf.hr/projekti/primorsko-goranska-zupanija/korak-prema-jednakosti/> dostupno online, 20.7.2021.
- 33) <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/prsi/dokumenti/GRAD%20GOSPIC/GOSPIC%20PRSI.pdf> dostupno online, 28.7.2021.
- 34) <https://os-gospic.hr/osnovna-skola/novost/uspjesno-završen-projekt-unaprijedi-je-vrijedi> dostupno online, 28.7.2021.

Popis slika i tablica

Slika 1. Potpisivanje ugovora u Parizu

Slika 2. Shematski prikaz ESI fondova

Slika 3. Zastava grada Gospića

Slika 4. Postavljanje kipa Nikole Tesle

Tablica 1. Raspodjela alokacije iz ESI fondova za RH 2014.-2020.

Tablica 2. Tablični prikaz programa EU 2014.-2020.

Tablica 3. Raspodjela sredstava EU po prioritetnim osima

Tablica 4. Raspodjela po područjima financiranja

Tablica 5. Prioriteti programa ruralnog razvoja

Tablica 6. Raspodjela sredstava EU po prioritetnim osima